Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 81 (16604) | 1984 оной апрелиин 7, суббото | Сэн 3 мүнгэн.

...НГАГШАДАЙ ...ХЯАНУУД

рбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Соведэй ...о үнгэрһэн һунгалтын дүнгүүд парти ба ...гэдэлые, совет арадай эбдэршэгүй хани ба... ...гай Куйбышевска һунгуулиин округой ...өөлэгшэдтэй уулзалга дээрэ КПСС-эй ЦК-...а секретарь К. У. Черненкын хэлэһэн үгэ ...ан зорилгонуудые дүүргэхын түлөө эрид ...ые гэршэлэн харуулба.

Верховно Соведэй депутадаар һунгагдагша-...а ажалай түрүүшүүл — ЛВРЗ-гэй слесарь-...ор Ю. Н. Родьев, Сэлэнгын районой XX ...нэрэмжэтэ колхозой һаалишан З. Ц. Гылы-...Үдын районой «Маяк» колхозой ахамад А. Денисова, РСФСР-эй арадай артист Д. Ц. ...ова бусадые нэрлэхэдэ болоно. Эдэ нүхэд-...тоо дунда хүндэтэй болоһон, арадай бо-...шэд мүн. Засагай дээдын органдо һун-...аа үлүүнь хүдэлмэришэд ба таряашадай ...гурбанайнь нэгэ хубинь эхэнэрнүүд боло-...ба ямаршье гүрэнэй парламентда хүдэлмэрн-...шад байдаггүй, байхашьегүй бшуу.

...нгамалнуудай урда харюусалгатай зорил-...ай. Онсолбол, үйлэдбэриин ашаг үрые дээ-...ха хаанагүй гурим ба журам заршам һайжа-...алда онсо анхарал хандуулагдаха ёһотой. ...балалтын түлөө тэмсэл шангадхаха, һун-...һэн һанамжа дурадхалнууд болон үгэһэн ...айнаар дүүргэхэ эрилтэ табигдана.

Верховно Соведэй һунгалтын урда тээхи ...дэрэ олон захяанууд депутадуудта үгтөө. ...нууд эртээнһээ дүүргэгдэжэ эхилхэ ёһотой.

Соведүүдэй хүдэлмэри СССР-эй Верховно ...галтада бэлэдхэлэй үедэ илангаяа эдэбхижээ. Депутадууд һунгагшадайнгаа урда олооро ...үргэлжын комиссинуудай, депутадуудай бү-...стнуудай хүдэлмэри улам эдэбхитэй болоһон ...ар үнгэрһэн һунгалтануудай һүүлээр хэр зэр-...э ябуулбаб, һунгагшадай захяанууд хэр дүүр-...үү дунданууды усадхаха тушаа ямар хэм-...абаб гэхэ мэтээр бүгэдыень шүүмжэлхы ...үзэһэн байна.

...рбадахи зарлалай СССР-эй Верховно Соведэй ...һунгагшадай үгэһэн захяануудые бэелүүлхэ ...ай республика дотор нилээд ехэ юумэн ... Тодорхойлходо, Улаан-Үдын Ок-...йондо шүдэ аргалдаг поликлиникэ, тус рай-... кварталда хүүгэдэй саад, Улаан-Үдын рай-...най тосхондо СПТУ-гай комплекс, Хяагтын «...раничный» совхоздо һүнэй комплекс, Улаан-...эй хүдэлмэришэдэй 220 һууритай хамтын ...аминнан районой Харацайн совхоздо малай ...йн районой Первомаевка һууринда 2 ма-...аа, Яруунын районой Романовка һууринда ...н, Витимэй совхоздо ретранслятор хүдэлжэ ...э һунгагшадай захяагаар Кабанскын райо-...к тосхондо соёлой байшан, тамаралгын бас-...на эд бараанай магазин, хэлхээ холбооной ...мэтэ барилганууд бодхоогдоо.

...захяануудые үгэхэдөө, общественн, гүрэнэй ...хала хэрэгүүдые шиидхэхэ тухай оролдо-...ю байһанаа элирхэйлдэг гээшэ. Тиимэһээ ...VI съездын хараалһан экономическа болон ...программые бэелүүлхэ хэрэгтэ һунгагшадай ...ухала түлхисэ, арга нүхэсэл болодог гэжэ ...дэнэй гүйсэдкомууд, арадай депутадууд тон ...одог юм.

...манай нютагай Соведүүдэй һунгалта боло-... болобо. Энэ хугасаа соо нютагай Соведүү-...удта үгтэһэн олон захяанууд амжалтатай-...дэнэ. Тиигэжэ хүн зоной ажаһуудалай эрхэ ...адаа наймаанай болон элүүрые хамгаалгын ...удай хүдэлмэри улам һайжаруулха арга ол-... Һунгагшадай һанамжа дурадхалнуудай үн-...һургуули, хүүгэдэй саад, яслинууд, поликли-...и, магазин болон хүн зоной ажаһуудалай хэ-...галтын предприятинууд ашаглагдаа. Жэ-...банскын районой Бабушкин хотын городской ...адуудта үгтэһэн захяануудай ёһоор, хоёр-хоёр ...эр, эдеэ хоолой зүйлнүүдэй магазин, 70 һуури-...байра, бани ашаглалгада оруулагдаһан бай-...н Мысовая станциин энергоучастогай хүдэл-...коллективнэ саад эрхилхэ участок үгтөө, го-...алсэнүүд асфальтаар хушагдаа. Городской ...дком, арадай депутадууд һунгагшадай за-...нсо анхарал дороо байлгадаг юм. Һунгагша-...урида тусгаар карточка бии болгогдожо, тэн-...ахяануудые дүүргэлгын түлөө харюусалгатай ...анхай, захяануудые дүүргэхэ талаар юун ...ар дутагдалнууд бииб гэжэ бэшэгдэнхэй ...дэ городской Соведэй сессинүүд дээрэ һун-...шануд ямараар дүүргэгдэжэ байнаб гээд саг ...осхожо, депутадуудай анхарал хандуулагда-...ь һайшаалтай.

...Бэшүүрэй районой Бага-Куналейн, Баргажа-...Баян-Голой, Сэлэнгын районой Новоселен-...рамхаанһэй районой Уланхаанай, Кабанскын ...ольско, Захааминай районой Далахайн болон ...э, сомоной Соведүүдэй депутадууд арад зо-...аяа заабаринуудта анхаралгайгаар хандажа, ...д ба таряашадай һуудал байдалые һайжа-...ар горитой хэмжээнүүдые абаһан байна. Со-... эдэ бүхы ажал ябуулгануудаа «Һунгагша-...ые дүүргэхэ талаар хүдэлмэри эмхидхэхэ ...Р-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указые ...олгодог юм.

...ураа һунгагшадай захяануудые саг соонь ... тула арад зоной эдэбхи үүсхэлдэ түшэглэн ...д болон хүдөө нютагуудай хүгжэлтэдэ ха-...ала зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ үргэн ...эдэбхитэйгээр хабаадуулна. Һуурин тосхонуу-...н түхэлтэй болгохо, журам заршам сахиха бо-...эмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэ хэрэгтэнь ...ад, мянгаад эдэбхитэд арадай депутадуудай ...һалагшад болонхой.

...арьяата газар дээрэ байдаг предприятинууд, ...ануд болон ажахынуудай оруулһан мүн-... Соведүүдэй гүйсэдкомууд барилгын, хүн зо-...далай хэрэглэмжэ хангалгын хэрэгтэ зорюул-...адай захяануудые дүүргэхэ хэрэгтэ энэнь ехэ ...болодог гээшэ.

...ын дилэнхи олон районуудта һунгагшадай ...айнаар дүүргэгдэнэ. Тодорхойлбол, Мухар-...Яруунын, Хойто-Байгалай, Захааминай, Түнхэ-...Үдын, Сэлэнгын районуудай нютагай Соведүү-...ууд һайнаар хүдэлнэ. Эдэ районуудай эко-...болон социальна хүгжэлтын түсэбүүд соо ...ан захяанууд урагшатайгаар дүүргэгдэнэ.

...аата һунгагшадай захяанууд республика до-...эд дүүргэгдэнэ гэхын аргагүй. Зарим нюта-...удай гүйсэдкомууд, министерствэнүүд ба ал-...ууд энэ асуудалда анхаралаа багаар хандуул-...дэ. Хүдөө ажахын, Хүн зоной ажаһуудалай ... хангалгын министерствэнүүд, «Байкалрыб-...ал», «Бурятэнерго» управлени, Буркоопсоюз ... захяануудые хангалтагүйгөөр дүүргэжэ

...дай захяанууд — арад зоной хүсэл эрмэлзэл ...эй захяануудые дүүргэхэ гээшэ депутат бү-...ай уялга, нэрэ хүндын хэрэг мүн.

КПСС-эй ЦК-гай ПОЛИТБЮРОДО

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой ээлжээтэ заседани боложо, Ажалшадай уласхоорондын һайндэр — Майн 1-дэ зорюулагдаһан КПСС-эй Центральна Комитедэй Уряануудые батална.

1983 ондо КПСС-тэ эбалгын дүнгүүд, тэрэнэй бүридэлдэ болоһон хубилалтанууд тухай асуудал Политбюрогой заседани дээрэ хаража үзэгдэһэн байгаа. Мүнөө үедэ 18,5 миллион шахуу коммунистые нэгэдүүлдэг манай партиин зэргэнүүдэй ургалта, тэдэниие бэхижүүлгэ партиин XXVI съездын болон КПСС-эй ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй заабари зүбшөөлнүүдэй үндэһөөр бэелүүлэгдэжэ байна гэжэ энэ асуудалые зүбшэн хэлсэхэдээ тэмдэглэбэ. Гол түлэб хүдэлмэришэд болон колхозынигуудаар партиин зэргэнүүдые олошоруулха гэһэн тогтууритай ёһо гурим үргэлжэлүүлэгдэһээр, Арадай ажахын мэргэжэлтэдэй, интеллигенциин залуушуулай эрхим түлөөлэгшэд, КПСС-эй зэргэдэ абтагшадай дунда олон. Партийн шэнэ хүсэнүүд материальна үйлэдбэриин һалбарида олооро нэмэнэ. Промышленностиин, нефтиин, нүүрһэнэй, газай, электронно микробиологическа, хэлхээ холбооной хэрэгсэлнүүдэй гэхэ мэтэ һалбаринуудай предприятинуудта коммунистнуудай дунда илангаяа ехэ хубилалта болоһон байна. Хүдөөгэй партийна организацинуудта малшадай, механизаторнуудай тоо ургана. Шэнэ нэмэлтэтэй, эдэниие үзэл сурталай-политическа ба һанал бодолой талаарнь хатуужуулгада хабаатай асуудалнуудаар хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие партийна комитедүүд эдэбхитэйгээр ябуулна. КПСС-эй Уставые, партийна ажабайдалай ёһо гуримуудые сахихын түлөө партиин гэшүүдтэ, гэшүүндэ кандидадуудта, коммунистнуудай дунда табигдадаг эрилтэнүүд дээшэлүүлэгдэнэ.

Гэхэтэй хамта партида абаха, коммунистнуудые хүмүүжүүлхэ талаар партийна организацинуудай хүдэлмэридэ үшөө ехэ дутагдалнууд бии байна. Промышленностиин, барилгын, транспортын гол һалбаринуудай һайн талаа харуулһан кадрова хүдэлмэришэдые абажа, партиин зэргэнүүдые нэмээхэ тухай, бригаданууд болон мал ажалай фермэнүүдэй коллективүүдые коммунистнуудаар бэхижүүлхэ тухайда партиин зарим комитедүүд саг үргэлжын анхарал оролдолго хандуулнагүй. Хаа хаянагүй залуу коммунистнуудай дунда хүдэлмэри һайнаар ябуулагданагүй. Хүнүүдые КПСС-тэ эбалгын хүдэлмэриие һайжаруулха, партиин зэргэнүүдтэ срогшодто табигдадаг эрилтые дээшэлүүлхэ талаар, партида ороходо хүнүүдые наринаар шэлэхэ, коммунистнуудые хүмүүжүүлхэ талаар шухала хэмжээнүүдые абахыень Политбюро союзна республикануудай Компартинуудай ЦК-нуудтэ партиин крайкомуудта, обкомуудта даалгаба.

Совет һургуулиие шэнэдхэн хубилгаха талаар хараалагдаһан бодото хэмжээ ябуулганууд тухай дурадхалнууд КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, һайшаагдаһан байгаа. Эдэ бүгэдэ юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудай хүдэлмэриие, һурагшадые ажалай дадал шадабаритайгаар хүмүүжүүлхэ, мэргэжэлээ шэлэхэдэнь туһалха, техническэ мэргэжэлэй һургуулиие саашадань хүгжөөхэ, һургуулида ороодүй хүүгэдые хүмүүжүүлхэ хэрэгые гуримшуулха, мүн багшанарай мэргэжэлтэдые бэлдэлгые һайжаруулха, тэдэнэй ажаллаха арга боломжые, һуудал байдалые болбосон һайн болгохо, багшанарай болон арадай гэгээрэлэй бусад хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүлһые дээшэлүүлхэ талаар шэглүүлэгдэнэ хэй.

Нүхэд К. У. Черненко, Г. А. Алиев, А. А. Громыко болон Д. Ф. Устиновай Эфиопиин Саг зуурын сэрэгэй захиргаанай Соведэй ба Ажалшадай парти эмхидхэхэ комиссиин Түрүүлэгшэ Менгисту Хайле Мариамтай уулзалгануудай, хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүдые КПСС-эй ЦК-гай Политбюро зүбшэн хэлсэжэ һайшаагаа. Советскэ Союзай ба Эфиопиин, КПСС-эй ба КОПТЭ-гэй хоорондохи үрэ түгэс харилсаае, мүнөө үеын уласхоорондын байдалай, империализм болон шэнэ түхэлэй колониализмын хүсэнүүдтэ эсэргүү, социальна дэбжэлтын, эб найрамдалай ба арадуудай аюулгүй байдалай түлөө тэмсэлэй гол шухала асуудалнуудаар тэдэнэй һанал бодолой нэгэдэлые саашадань хүгжөөхэ гээшэ ехэ удха шанартай гэжэ тэмдэглэгдэнэ.

МНРП-гэй ЦК-гай гэшүүн, Монголой Арадай Республикын гадаадын хэрэгүүдэй министр М. Дугэрсүрэнтэй, мүн Индонезиин гадаадын хэрэгүүдэй министр М. Кусумаатмаджатай хөөрэлдэһэн тухайдаа А. А. Громыкын хэһэн мэдээсэлые Политбюро шагнажа, һайшааһан байна.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой заседани дээрэ манай ороной гадаадын болон дотоодын политикын бусад зарим асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэбэ.

ҮДЭР БҮХЭНӨӨ ҮНДЭР УРГАСАДА

ХҮСЭД БЭЛЭДХЭЛТЭЙ

1984 оной тарилгын хүдэлмэридэ хүдөө ажахын техникые саг болзортонь, эрхим шанартайгаар бэлдэхэ талаар хурамхаанайхидай үүсхэлые дэмжэн, манай районой «Гигант» колхозой механизаторнууд трактор, машинануудаа заһабарилжа дүүргэөд, жэрылгэн табинхай. Захар Григорьевич Шитиной хүтэлбэрилдэг таряан ажалай бригадын гэшүүд 20 трактор, даалгагдаһан хүдөө ажахын бүхы машинануудаа хүсэд бэлэн болгонхой. Эндэ механизаторнууд Ф. В. Лесков, Г. П. Митяев, Л. Н. Давыдов гэгшэд шалгараа. Тус бригадынхид нёдондоной хабарай тарилгын хүдэлмэриие һайнаар үнгэргэжэ шадаа һэн. Мүнөө жэлдэшье бүхы хүдэлмэриеэ саг болзортонь хэжэ үрдихын тула бүхы хэмжээнүүд хараалагданхай.

Мүн лэ Юрий Владимирович Нечаевай хүтэлбэрилдэг гурбадахи бригадынхид муу бэшэ дүнгүүдтэй. Трактор, сеялкэ, плугуудынь заһабарилагдажа, бэлэн болгогдонхой юм.

Колхозой механизаторнууд хабарай тарилгые агротехникын ёһоор, хараалагдаһан болзортонь шанартайгаар үнгэргэхөөр бэлэн.

С. ГУРОВ,
хүдөө бэшэгшэ.
Загарайн район.

О

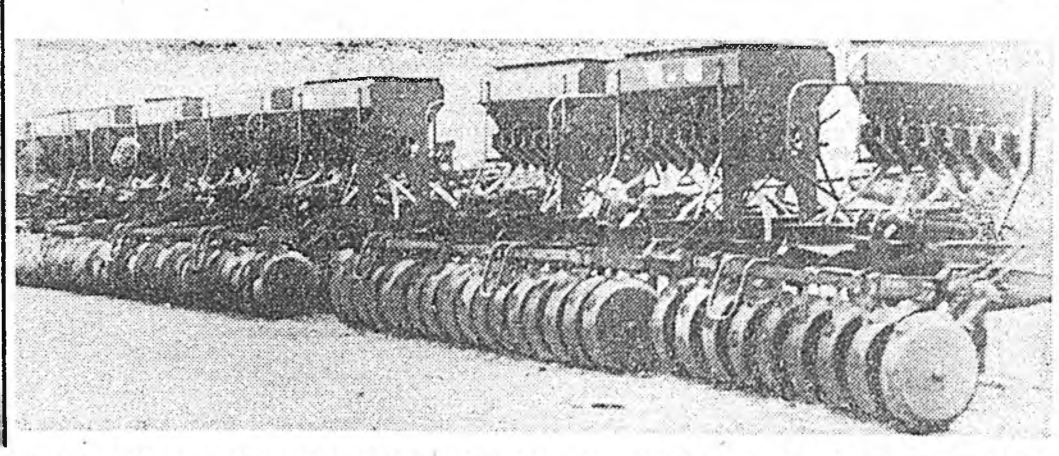
Хэжэнгын районой Загаһатын совхозой механизаторнууд хабарай тарилгада хабаадуулагдаха машина, техникээ богони болзорто, һайн шанартайгаар заһабарилха гэһэн Хурамхаанай районой таряашадай гаргаһан үүсхэлые халуунаар дэмжээд, энэ харюусалгата хаһаяа хараалһан саг соогоо эхилээ һэн. Мүнөө эндэ энэ талаар ехэхэн хүдэлмэри хэгдэжэ байна.

Ажахын түбэй машинно-тракторна мастерскойн хүдэлмэрилэгшэд машина, техникэ заһабарилгаяа эдэ үдэрнүүдтэ гүйсэд дүүргэхэнь. Энэ шухала хэрэгые совхозой эрхим моторист-заһабарилагша, залуушуулые һурган хүмүүжүүлэгшэ Виктор Цыденович Бадмацыренов эрхилнэ. Эндэхи дүршэлтэй механизаторнууд техникэ заһабарилгада олооро хабаадуулагдаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: түрүү механизатор В. Ц. Бадмацыренов ажал дээрээ.

Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

УЛАСХООРОНДЫН ЭКИПАЖ ХҮДЭЛНЭ

НИИДЭЛГЭ ЗАЛАН ХҮТЭЛХЭ ТҮБ. (ТАСС). «Салют-7» — «Союз Т-10» — «Союз Т-11» гэжэ жолоодогдодог замбуулинай комплекс дээрэ совет-индиин экипажай ажалай үдэр апрелиин 5-да Москвагай сагаар үглөөнэй 10 часта эхилээд, 24 часта дүүрэбэ.

Саг зууруур ошоһон экспедициин космонавтнууд Юрий Малышев, Геннадий Стрекалов болон Ракеш Шармын хэһэн медицинскэ шэнжэлгэнүүд, туршалганууд уласхоорондын экипажай хэһэн хамтын хүдэлмэриин апрелиин 5-най программада горитой һуури эзэлбэ. Гол экспедициин экипаж — Леонид Кизим, Владимир Соловьев, Олег Атьков тэдэнэртэ туһалһан, научна аппаратурын хүдэлмэриие хинаһан байгаа.

Үдэһөө урагша «Оптокинез» гэжэ туршалга хэгдэбэ. Тэрэнэй үрэ дүнгүүд дэгдэн хөөрэлгын үедэ хүнэй бэеын, уураг тархиин ямараар хубилдаг, дададаг байһые сэгнэхэ, мүн визуальна адаглалгануудые хэхэдэнь космонавтнуудта дурадхалнуудые үгэхэ талаар тэрэнэй үрэ дүнгүүд хэрэглэгдэхэ ёһотой.

Үдэһөө хойшо үнгэргэгдэһэн «һэргылэмжын», «йогой», «мембранын» туршалганууд ниидэлгын эхин шатада хүнэй бэе махабадта ямар хубилалтануудай болодог байһые шалгаха арга олгохо юм.

Хараалагдаһан программатай зохилдуулагдажа, Юрий Малышев, Геннадий Стрекалов болон Ракеш Шарма «Союз Т-10» гэжэ онгосоор Газартаа бусажа ерэхэ. Энэнэй тула космонавтнууд «Союз Т-11» гэжэ онгосо соохи һууринуудаа задалжа, тэдэниие «Союз Т-10» гэжэ онгосын буулгадаг аппарат соо тодхон табиха байна.

Телевизионно холбооной сеанснуудай үедэ космонавтнууд Газар шадарай замда хэһэн хүдэлмэри тухайдаа хөөрэхэ юм.

Экипажай элидхэлнүүдэй, телеметрическэ хэмжэлгэнүүдэй баримта мэдээнүүдэй ёһоор, «Салют-7» — «Союз Т-10» — «Союз Т-11» гэжэ эрдэм-шэнжэлгын комплекс хараалагдаһан программын үндэһөөр ниидэжэ ябана.

Леонид Кизимэй, Владимир Соловьевой, Олег Атьковой, Юрий Малышевай, Геннадий Стрекаловай, Ракеш Шармын бэенүүд һайн.

ДЕЛИ—МОСКВА—ЗАМБУУЛИН

Апрелиин 5-най үдэшэ СССР-эй МИД-эй пресс-түбтэ суглараһан совет ба гадаадын журналистнууд уласхоорондын совет-индиин экипажтай үнгэргэгдэһэн телевизионно холбооной юрэ бусын сеансые хараба.

18 час 35 минута журналистнуудай суглараһан залай телеэкран дээрэ замбуулинай «Салют-7» станци харуулагдана. Эбтэй булта зургаан космонавт телекамерын урда сугларанхай. Экранай нүгөөдэ таладань Делидэхи телестуди харуулагдана. Тэндэһээ Индиин Республикын Премьер-Министр Индира Ганди экипажда хандана. СССР-эй Хэлхээ холбооной министерствын, СССР-эй Гостелерадиогой болон Индиин телевидениин эмхидхэһэн Дели—Москва—Замбуулин гэһэн телевизионно холбоон хэлхээ холбооной совет хэмэл ододой туһаламжаар хүдэлжэ эхилбэ.

Замбуулинай «Салют-7» станци дээрэ амжалтатайгаар хүдэлжэ эхилһэнтэйнь дашарамдуулан, Ракеш Шармые ба совет космонавтнуудые Индира Ганди амаршалаад, хөөрөөгөө эхилбэ. Энэ ниидэлтэтнай Индиие замбуулинай дайдада гаргаба. Тиин харилсаа холбооной энэ алдарта жэшээ манай ороной залуушуулые урмашуулан зоригжуулха байна гэжэ тэрэ мэдүүлбэ.

Замбуулинһаа харахада, Инди ямар юм ааб гэжэ Индира Ганди «Юпитер-3-һаа» асууна. Энэ асуудалда харюусахаяа ядалсанагүйб гэжэ Р. Шарма хэлээд, дэлхэй дээрэхи эгээл һайхан орон — Инди тухай мэдээжэ энэдхэг дуунһаа мүрнүүдые уншаба. Экипажай бусад гэшүүдэй бэенүүд һайн гү? — гэһэн асуудалда, энэдхэг космонавт нигэжэ харюусаба: «Бултандаа урма зоригтойбди, эдеэ хоолдо һаймди. Залгалдан холбогдоходомнай, сэсэгүүдээр шэмэглэгдэһэн һайндэрэй стол маниие хүлеэжэ байгаа һэн».

Совет-индиин экспедициин удха шанар тухай хэлэхэдээ, энэ ниидэлгэ эб найрамдалай ба тэрэниие бэхижүүлгын хэрэгтэ туһа нэмэри болохо юм гэжэ Индиин Республикын Премьер-Министр онсолон тэмдэглэбэ. Ниидэлгын үедэ абтаһан эрдэм мэдэсые амгалан зорилгоор хэрэглэхэ хүсэлтэйбди, гэжэ тэрэ хэлэбэ. Советскэ Союзай ба Индиин замбуулинай дайдые амжалтатайгаар шэнжэлжэ байһаарнь сэдьхэлээ хананаб гээд үшөө дахин мэдүүлхэ байнаб гэбэ.

(ТАСС-ай корр).

АРАДАЙ АЖАБАЙДАЛЫЕ МАГТАН ДУУЛАГША

Туркменэй ССР-эй арадай уран зохёолшо Берды Кербабаев манай ороной олон үндэһэ яһатанай түүхэдэ революциие, арадуудай ленинскэ хани барисаае абьяастайгаар магтан дуулагша болон ороо юм. Социалис Ажалай Геройн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн элитэ уран зохёолшын 90 жэлэй ойдо зорюулагдажа, апрелиин 5-да Москвада, Уран зохёолшодой түбэй байшанда үдэшэ болобо.

Гайхамшагта уран зохёолшо-коммунистын бүхы ажабайдал ленинскэ партиин уг зорилгонуудта үнэн сэхээр алба хэлгын жэшээ болоно, гээд СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной секретарь Ю. Суровцев, Туркменистанай КП-гэй ЦК-гай секретарь М. Моллаева, уран зохёолшодой, олониитын түлөөлэгшэд хэлээ. «Решающий шаг», «Чудом рожденный» ба «Небит-Даг» гэһэн романууд доторoo совет хүнүүдэй ажалай ба дайшалхы баатаршалганууд тухай тэрэ уран хурсаар хөөрэһэн байна. Тиин мүнөөшье тэрэнэй номууд бүхы үеын уншагшадта һайшаагдадаг зандаа юм.

Үдэшын түгэсхэлдэ Туркменэй искусствын уран бэлигтэнэй концерт болоо.

(ТАСС).

...ҮРЫСӨӨНЭЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ УУЛЗАБА

...социалис мү-...дүнгүүдээр ара-...олон түрүүшүүл ... Хүндэлэлэй ...соүулагдаа бэлэй. ... Буряадай ...үүсхэлээр ...түрүүшүүл Бу-...ССР-эй Министр-...Соведэй бага зал ...уулзаба.

Тус уулзалгые Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо А. С. Берещинов нээжэ, КПСС-эй обкомой секретарь Л. В. Потаповта үгэ үгэһэн байна. Элидхэлшэ нёдондо жэлдэ республикын ажалшадай туйлаһан амжалтанууд тухай, мүнөө үедэ тэдэнэй урда табигдаад байһан зорилгонууд тухай хөөрэжэ үгөө.

Удаань республикын Хүндэлэлэй самбарта оруулагдаһан тусхай үнэмшэлгэнүүд мүрысөөнэй түрүүшүүлдэ барюулагдаба. Тэдэнэй дунда Баргажанай районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон, Социалис Ажалай Герой Д-Н. Б. Сундуев, Улаан-Үдын судна бүтээлгын заводой хабсаргагшадай бригадир В. В. Минин, Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ нарин сэмбын комбинадай бүд нэхэгшэ Р. Б. Шолонова, Зэдын районой «Мир» колхозой һаалишан М. Д. Гармаева, Главбурятстройн гэр барилгын комбинадай хабсаргагша Ю. Н. Мальцев, Загарайн районой «Гигант» колхозой овощ ургуулагша Г. М. Балаганская, Нютагай промышленностиин министерствын оёдолой үйлэдбэриин «Туяана» нэгэдэлэй оёдолшон-мотористка М. В. Щеклеина болон бусад бии.

Энэ уулзалгада КПСС-эй обкомой таһагые даагшад, республикын албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд хабаадаа.

Манай корр.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи эрдэм, техникын талаар Ленинскэ ба СССР-эй Гүрэнэй шангуудые олгодог комитедтэ

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи эрдэм, техникын талаар Ленинскэ ба СССР-эй Гүрэнэй шангуудые олгодог комитедэй пленум академик А. П. Александровай түрүүлэлгэ доро апрелиин 5-да Москвада болобо. Элитэ ехэ эрдэмтэд ба ороной арадай ажахын мэргэжэлтэд тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадалсаба.

1984 оной Ленинскэ шангуудые олгохо конкурсдо хабаадаһан бүтээлнүүдые, мүн тэдэниие олониитын зүбшэн хэлсэлгын дүнгүүдые пленум хаража үзэбэ.

1984 оной СССР-эй Гүрэнэй шангуудые олголгодо зууршалагдаһан бүтээлнүүдһээ эгээл эрхимүүдыень конкурсдо хабаадуулхые пленум шэлэжэ абаа.

МАРКСИСТСКО-ЛЕНИНСКЭ *һуралсал*

ШАНГА ЭРИЛТЭ ХЭРЭГТЭЙ

Партиин ЦК-гай июниин (1983 он) Пленум дээрэ үзэл суртлай хүдэлмэрие һайжаруулха тухай асуудал харагдаа бэлэй.

Хүгжэлтэ түгэс социализм байгуулалтын үедэ үзэл суртлай, ниитэ-политическэ хүдэлмэриие арадай ажахын, социальна гол шухала зорилгонуудтай нягта холбоотойгоор ябуулха ёһотой.

Үзэл суртлай нэгэ ехэ шухала талань гэбэл, коммунистнуудай, бүхы ажалшадай политическэ ба экономическа һуралсал болоно. Тиигэжэ марксизм-ленинизмын үндэһэ һуури шудалалгын, научна коммунизмын һургуулинуудта, экономическа һуралсалда ажалшад олоороо ябана. Районой соомнай партийна, комсомолой, экономическа һуралсалда 5792 хүн, тэрэ тоодо партийна һуралсалда 1415 хүн эдэбхитэйгээр хабадана. Хүдөөгэй пропагандистнарай ажал хүдэлмэри нэгэ талаһаа хүндэтэйшье, нүгөө талаһаа орёошогшье гээшэ.

Манай Түнхэнэй районой бүхэдөө 190 пропагандист хүдэлдэг. Тэдэнэй дунда ехэ дүй дүршэл, мэргэжэл шадабаритай болоһон хүнүүд олон. Тэрэ тоодо Түнхэнэй поссоведэй секретарь Т. А. Вебер, Галбайн дунда һургуулиин багша Д. Т. Бухаев, Харбяангуудай совхозой хүдэлмэришэн В. Ж. Борхонов, Түнхэнэй совхозой мэргэжэлтэн Г. Д. Шаглаев, Хэрэнэй дунда интернат һургуулиин директор Б. С. Егодуров болон бусад олон хүнүүд бии.

Залуу пропагандистнарые хүмүүжүүлгэдэ манай партиин райком, районой партийна организацинууд ехэ анхарал хандуулдаг юм. Тиигэжэ залуушуул ниитэ-политическэ ажал ябуулгада хабаадажа эхилдэг. Оролдосотой, эрхим ажалаараа шалгарһан залуу пропагандистнарай тоодо И. Б. Таряшинова, А. Д. Дальбинова Р. Д. Сыренова, М. Г. Доржиева, Г. П. Ширяева, Д. Б. Ильина гэгшэд ороно. Манай район соо ябуулагдажа байһан партийна ба экономическа һуралсалай хүдэлмэриие хаража үзэхэдэ, һуралсалай аша үрэ ехэнхидээ пропагандистын эрдэм мэдэсэһээ, дүй дүршэлһөө дулдыдаг гэхэдэ алдуу болохогүй. Юуб гэбэл, пропагандистын теоретическэ болон тэрэнэй юрэнхы бэлэдхэлһээ, ниитын хүдэлмэридэ хэр зэргэ ханалгатай, оролдосотой хабаададаг байһанһаань хэшээлнүүдэй дүн дулдыдана ха юм.

Пропагандистнарай мэргэжэл шадабариие дээшэлүүлхын тула нэгэ-хоёр үдэрэй семинарнууд, теоретическэ конференцинүүд үнгэргэгдэдэг юм. Аттестаци үнгэргэгдэжэ байнхай.

Мүн баһа районой «Саяан» газетын редакциин дэргэдэ пропагандистнарай уулзалга — «түхэрээн стол» болодог. Тэрээнээ гадна КПСС-эй Буряадай обкомой Политическэ гэгээрэлэй байшангай үнгэргэдэг курсануудта, семинарнуудта, конференцинүүдтэ районой олон пропагандистнар хабаадажа, һайн аша үрэтэйгөөр мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлдэг гээшэ.

Партиин райком, колхоз, совхозуудай парткомууд коммунистнуудай һуралсалда саг үргэлжэ анхарал хандуулан, жэлэй туршада тэрэнэй ябасаар һонирхожо, хэрэгтэй үе сагтань туһа нэмэри үзүүлжэ, хүдэлмэринь шалгажа байдаг юм. Партийна комитедүүдэй иимэ шалгалта, анхарал хадаа политическэ ба экономическа һуралсалда ехэ туһатай байна ха юм.

Иигэжэ бии байһан дутуу дунданууд саг соонь усадхагдана. Хэшээлнүүд ямар нэгэн шалтагаанаар үнгэргэгдэнгүй байхаяа болёо. Мүн лэ пропагандистнарай энэ хүдэлмэридөө хандалгань, өөрынь журам дээшэлнэ. Мүнөө ябажа байһан һуралсалай жэлэй туршада манай партиин райкомой хүдэлмэрилэгшэд саг үргэлжэ колхоз, совхозуудта, предприятинуудта, эмхи зургаануудта ошожо, полит-һуралсалай хэшээлнүүдые шалгана.

КПСС-эй райкомой түлөөлэгшэд партийна организацин секретарьнартай уулзажа, коммунистнуудай партийна һуралсалаар һонирходог, ямар суглаан дээрэ, ямар асуудал табигдаһан байгааб гэжэ хараһан байна. Ажалшадай экономическа һуралсалаар мүн лэ саг үргэлжэ һонирхон, ямар хэмжээнүүд, тогтоолнууд абтажа, ямараар бэелүүлэгдэжэ байнаб гэжэ хинан шалгадаг заншалтай.

Партийно - политическэ, ажалшадай экономическа һуралсалай хэшээлнүүдтэ бии байгаа дутуу дунданууд парткомуудай зүблөөн дээрэ харагдадаг. Жэшээлхэдэ, «Маяк» колхоздо коммунистнуудай һуралсалые шалгахадаа, Гужарай отделениин дэргэдэхи марксизм-ленинизмын үндэһэ һуури шудалдаг һургуулиин хүдэлмэри һайнгүй байгааб. Пропагандист Б. Н. Абушеевэй ниитын энэ хүдэлмэридэ хэр хандадаг тухай асуудал колхозой партийна заседани дээрэ харагдажа, ушарһан дутуу дунданууд усадхаха талаар тогтоол абтаа.

Партийна ба экономическа һуралсалай хүдэлмэриие партиин райкомой болон парткомуудай дэргэдэхи методсоведүүд шалгажа, хүтэлбэрилжэ байдаг юм. Илангаяа «Сибиряк» колхозой методсовет һайнаар коммунистнуудай, бүхы ажалшадай һуралсалые хүтэлбэрилжэ, саг үргэлжэ туһаламжа үзүүлнэ. Энэ методсоведэй зүблөөн дээрэ дүй дүршэл ехэтэй пропагандистнарай хүдэлмэри һайшаагдана. Иигэжэ марксистско-ленинскэ һуралсалай партийна болон экономическа һуралсалда ехэ туһатай байна. Тиигээшье бидэнэр һанаа амархан байха ёһогүйбди. Зарим пропагандистнар хэшээлээ һонигүйгөөр үнгэргэдэг байна юм. Тэрэнэй дээрэһээ партийна комитедүүд хүн бүхэнэй тусхай хүдэлмэри ябуулха зэргэтэй.

Аша үрэ ехэтэй элдэб янзын онол арганууды хэрэглэн, партийна комитедүүд коммунистнуудай политическэ һуралсалые дээдэ шатада табиха ёһотой. Тиигэжэ һуралсалай жэлые һайн дүнгүүдтэйгээр дүүргэхэ зорилготойбди.

Э. МАШУКОВА,
КПСС-эй Түнхэнэй райкомой парткабинедые даагша.

ТАКСИМО—ВИТИМ—КУАН[ДА]

БАМ-ай Зүүн болон Баруун участогуудай хүдэлмэришэд КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1983 он), февралиин (1984 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ гэһэн хараа зорилготойгоор социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлһэн юм. Энэ хоёр участогай хүдэлмэришэд арга боломжонуудаа һайса хаража үзөөд, түмэр харгын рельс табиха хүдэлмэриие Агуу Октябриин 67 жэлэй ойн һайндэртэ дүүргэжэ, Амар мүрэн хүрэтэр ашаанай поезд ябуулха гэһэн үүсхэл гаргаба. Энэ үүсхэлыень КПСС-эй ЦК һайшаан дэмжэжэ, тус зорилгоёо бэелүүлхэ хэрэгтэнь али бүхы туһаламжа үзүүлхэ гэһэн шиидхэбэри баталан абаһанииень мэдээжэ.

Зүүн, Баруун участогуудай хоорондо үшөө 200 километр рельс табиха зай үлөөд байна. «Нижнеангарсктрансстрой» трестын А. Бондарин, «БАМстройпуть» трестын И. Варшавскиин хүтэлбэрилдэг бригаданууд түмэр харгын рельс табиха хүдэлмэреэ бүри түргэдхэхэ гэжэ эрмэлзэнэ. Хүүргэнүүдые баригшад, түмэр замай далан бэлэдхэгшэд, газар тэһэлэгшэд болон БАМ-ай бүхы хүдэлмэришэд, хоорондоо нягта холбоо барисаа байгуулжа, КПСС-эй ЦК-гай табиһан зорилгонуудые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө эрид шангаар тэмсэнэ.

Буряадай участогай хүдэлмэришэд, Куанда станцида Шэтын участогай барилгашадтай уулзажа, «алтан рейс» табиха талаар хэлсээ баталһан байна.

Буряадай участогай хүдэлмэришэдэй мүнөөдэрэй ажал хэрэг тухай манай газетын энэ хуудаһанда уншагты.

ХҮДЭЛМЭРИШЭДЭЙ ҺЭШХЭЛ

Манай барилга-хабсаралгын 708-дахи поездын коллектив, арбан нэгэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи жэлэй даабари болзорһоонь урид дүүргэжэ, түсэбөөр хараалагдаһан бүхы ехэ, багашье объектнүүдые эрхим шанартайгаар саг болзортонь ашаглалгада тушааха гэһэн уялга абаад, жэлэй эхинһээ эршэтэйгээр хүдэлжэ байна. Мастерска участогууд, бригаданууд хоорондоо ажалай хэлсээ баталаад, тэрэнээ үнэн сэхэ ажалаараа бэелүүлхын түлөө тэмсэнэ. Дүршэл шадабаритай, ажалша түрүү хүдэлмэришэд В. С. Горбатенко, Г. В. Шерванян, В. Н. Кудла, В. Ф. Кудей болон бусад үйлэдбэридөө шэнэ онол арга амжалтатайгаар нэбтэрүүлжэ, барилгын шанарые, ажалай бүтээсые дээшэлүүлжэ шадаа.

Владимир Горбатенко поездымнай эрхим түрүү хүдэлмэришэдэй нэгэниинь болоно. БАМ-ай барилгада 1975 онһоо хойшо хабаадалсана. Энэ залуу барилгашан Байгалай хойто эрьедэхи Северобайкальск хотын һуури табилсаад, байрын гэрнүүдые, столово, магазинуудые, сад-ясли, һургуулинуудай байшангуудые, промышленна томо-томо объектнүүдые бодхоолсожо, баян дүршэлтэй болоһон юм. Мүнөө Владимир Горбатенкын даадаг бригада «Нижнеангарсктрансстрой» трестын автобазын 500 автомашинын байха гараж барижа байна. Иимэ ехэ объектын барилгые хараалагдаһан саг соонь ашаглалгада тушааха хэрэгтэ бригадын гэшүүд бүхы хүсэ шадалаа элсүүлэн ажаллажа байнхай.

Тус бригадын коллектив гурбадахи жэлээ ажахын тоосооной гэхэ гү, али бригадна подрядай гуримаар ажалаа эмхидхэжэ, горитойхон амжалта туйлана. Халаан бүриингөө даабариие 15—20 процентээр үлүүлэн дүүргэхынгээ хажуугаар барилгын материал арьбална. Һүүлэй мэдээгээр ажалай бүтээсые 12 процентээр дээшэлүүлээд байна.

— Даабари болон уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ бригадын гэшүүд хамаг хүсэ шадалаа зорюулха ёһотой. Хүдэлмэришэд ажалай журам һайнаар сахижа шадаа һаа, эрхим үрэ дүн туйлаһан лэ байдаг. Барилгын материал үгы гээд шалтаг бэдэрхэ гээшэ буруу хэрэг ха юм. Һэшхэлтэйхэнээр хүдэлхэ хэрэгтэй, — гэжэ һаяхан үнгэргэгдэһэн хамтын суглаан дээрэ В. С. Горбатенко мэдүүлээ һэн.

Залуу барилгашан ажалаа хайшан гээд дүүргэхэсэ һайн мэдэдэг. Барилгашадайнаа дунда ойлгуулламжын, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри тон һайнаар ябуулна. Байгша оной нэгэдэхи кварталай туршада хүн бүхэн 5000 түхэригэй барилгын хүдэлмэри хэхэ даабаряа 5500-да хүргэжэ, ажалай бүтээсые дээшэлүүлжэ шадаа. Тиигэхэдэ 500 килограмм цемент, 1000 килограмм түмэр, 20 кубометр хюрөөдэмэл материалнуудые арьбалһан байха юм. Энэ тоо, баримтануудые сасуулаад үзэхэдэ, В. С. Горбатенкын бригада байгша ондо абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэхэ гэһэн найдал түрэнэ.

В. Ф. Кудейн хүтэлбэрилдэг бригада Хойто Байгалда эгээл түрүүшынхеэ асфальтбетоной завод бариһан юм. Мүнөө энэ завод бүхы хүсэн дээрээ ашаглагдажа байна. Северобайкальск городой үйлсэнүүд, авто-харгы асфальтаар хушагдажа байнхай. Эндэ В. Ф. Кудейн бригадын хүдэлмэришэдэй оруулһан хубита бии байха. Үшөө һайн үрэ дүн туйлаха хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа зорюулна. Эдэнэр өөһэдынгөө 708-дахи поездын промышленна бааза барижа байнхай. Түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдые гаргаха мастерскойн барилгые богонихон сагай туршада дүүргэхэ гэһэн зорилготойгоор социалис мүрысөө дэлгэрүүлжэ, муу бэшэ үрэ дүнгүүдые туйлана.

— Бидэ бүхы ажалаа бригадна подрядай гуримаар дүүргэхэбди. Залуу барилгашад Анатолий Луговой, Николай Паузоров, Сергей Хамуев болон бусад бүхы ажалаа эрхим шанартайгаар дүүргэжэ, бэшэндээ һайн һайхан жэшээ харуулна. Бидэнэрэй дунда һулаханаар хүдэлдэг, ажалай журам эбдэдэг хүниие олохогүйт. «Булта — нэгэнэй, нэгэн — бултанай түлөө» гэһэн уряа доро, бэе бэедээ туһалалсан ажалланабди. Гүрэнэй даабари болон уялгаяа үдэр, недели, һара бүри үлүүлэн дүүргэхын түлөө бүхы бригадаараа тэмсэнэбди, — гэжэ бригадир В. Ф. Кудей хэлээ һэн.

Иимэ ажалша бэрхэ үнэн сэхэ хүдэлмэришэд манай барилга-хабсаралгын 708-дахи поездын коллектив дотор олон лаб даа. Хэдэхэн жэлэй саана Северобайкальск городой дунда һургуули дүүргэһэн Валерий Кудла олоной дундаһаа онсо шалгаржа ябана. Эрхимээр хүдэлһэнэйнь түлөө партиин гэшүүнээр абаһан байнабди. Городой үйлсэнүүдые асфальтаар хушаха ажал энэ бригадын коллектив амжалтатайгаар дүүргэнэ. Недондо тэдэнэр 620 мянган түхэригэй ажал хэжэ, Байгалай хойто эрьеэр 37 километрэй авто-харгы асфальтаар хушаа бэлэй. Байгша ондо кудлынхид БАМ-ай 405-дахи километртэ оршодог Кичерэ тосхон хүрэтэр авто-харгы асфальтаар хушаха гэһэн зорилго табинхай. Энэ хүнгэн бэшэ зорилгоёо дүүргэхэ байха гээд һанагдана. Юуб гэхэдэ, Валерий Кудлын бригадын гэшүүд зунай сагта оньһон техникээ гурбан халаанай туршада ашаглажа, ажалай минута бүхэниие ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэнэ бшуу.

Поездымнай хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ мэргэжэлтэд гүрэнэй, ажалай, технологическа журам шангадхажа, һара бүриин даабари үлүүлэн дүүргэнэ. Бидэ арбан нэгэдэхи табан жэлэй туршада 12 миллион түхэригэй барилга хэхэ даабаряа бүри үнгэрһэн жэлэй июнь һарада дүүргээ һэмди. Коллективнай эдэбхи үүсхэл гарган, эршэтэйгээр хүдэлһэн дээрэһээ Бүхэсоюзна мүрысөөндэ таба дахин илажа, СССР-эй Транспортна барилгын министерствын, профсоюзай ЦК-гай дамжуулгын Улаан туг нэгэдэхи мүнгэн шантайгаар таба дахин, КПСС-эй Буряадай обкомой, Министрнүүдэй Соведэй, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй дамжуулгын Улаан туг гурба дахин абажа, нэрэеэ нэрлүүлһэн, солоёо дуудуулһан байна бшуу.

КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1983 он), февралиин (1984 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые [бодото дээ]рэнь бэелүүлхэ эрмэлзэлтэйгээр барилга-хабсаралг[ын] поездын коллек[тив] мүрысөө дэлг[эрүүлнэ] ... бэшэ үрэ дүн ... ездын захирга[н] ... профсоюзай ... организацинууд ... рүүшүүлэй ... олоной дунда ... недели бүрин ... жо, түрүүшүү[д] ... лые олоной ... болгоно. Эрхим ... дэлһэн хүдэл[мэришэд] ... үнэтэ бэлэгүүд ... Хүндэлэлэй гра[мота] ... рюулагдажа, ... соло Хүндэлэлэй ... бэшэгдэдэг юм. ... рын дүнгөөр ... тенкын ударни[к] ... нэрэ хүндэтэ ... пел үргэдөө ...

Ажалай эмхи ... жаруулха, ... тогуудые мате[риалаар] ... маггүйгөөр ха[нгаха] ... поездын захирг[ан] ... харалаа хандуу[лна] ... һэл гүрэнэй ... доо амжалтата[й] ... жэ, бүхы объе[кт] ... болзортонь аш[аглалгада] ... шаана. Кол[лектив] ... байгша оной ... талай түсэбэ ... болзорһоонь ... 20-до дүүргэж[э] ... гадуур 227 ... гэ.. барилга ... үнэ сэнгые 65 ... ригөөр доошо[лүүлээ] ... хы тоо, бари[мта] ... раад үзэхэдэ, ... даабариие ... бэелүүлхэ арга ... гээд һанагдана, ... даабариие бол[зорһоонь] ... дүүргэхэ хэрэгт[э] ... дахи поездын ... ба шадалаа ... байнхай.

А. А...
барилга-... 708-дахи ...

НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКА КОНФЕРЕНЦИ

КПСС-эй Улаан-Үдын Октябрьска райком пропагандистнарай научно-практическа конференци үнгэргэбэ.

Энэ конференциие партиин Октябрьска райкомой нэгэдэхи секретарь И. А. Анташинова нээгээ.

«Марксистско-ленинскэ һуралсалай шанар болон аша үрые һайжаруулха эдэбхитэй онол арганудай үүргэ ябажа байһан тухай» райкомой секретарь Р. П. Сафонов хэбэ.

Районой партийна организацинуудта марксистско-ленинскэ һуралсалай хэр зэргэ ябажа байһан тухай, туйлагдаһан зарим тэды амжалтанууд тушаа элидхэлшэ тогтохо зуураа, мүн лэ бии байгаа дутагдалнууд тухай хэлэһэн байна.

«Партийна һуралсалда — педагогическа үндэһэ һуури» гэһэн темээр Зүүн Сибириин гүрэнэй соёлой институдай доцент В. Г. Бальжинов элидхэл хэбэ.

Дурадхагдаһан элидхэлнүүдые зүбшэн хэлсэлгэдэ районой эрхим пропагандистнар хабаадаба. Тэрэ тоодо нарин сэмбын комбинадай парткабинедые даагша П. Х. Хайхадаева, мяханай комбинадай научна коммунизмын һургуулиин пропагандист Е. И. Шлыкова, «Бурятгеология» нэгэдэлэй лабораториин пропагандист М. Н. Калочигова, хэлхеэ холбооной электротехникумэй пропагандист Т. А. Наумова гэгшэд хабаадажа, өөһэдынгөө хүдэлмэри тухай һонирхолтойгоор хөөрэжэ үгөө.

Научно-практическа конференци үзэл суртлай-теоретическэ үндэр хэмжээндэ, һайн методическа бэлэдхэлтэйгээр үнгэрөө. Конференци дээрэ саашадаа элдэб шухала онол арганудые хэрэглэн, марксистско-ленинскэ һуралсалые улам һайжаруулха тушаа дурадхалнууд оруулагдаа. Энэ конференцидэ партиин Улаан-Үдын горкомой секретарь Г. Д. Басаев хабаадажа, үгэ хэлээ.

Тэрэ өөрынгөө үгэ соо пропагандистнарай хүдэлмэри тухай тогтожо, КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он), февралиин (1984 он) Пленумүүдэй тогтоолнуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ анхарал хандуулһан байна.

Ч. БУДАЕВ.

АЛАС ДУРНЫН *хизаарта*

ТАСС-АЙ КОРРЕСПОНДЕНТНУУДА МЭДЭЭСЭНЭ

КЛУБАЙХИД АЙЛШАЛБА

Соёлой хүдэлмэрилэгшэд Чукоткын совхозуудта түрүү дүй дүршэлэй фонотекэ байгууланхай.

Хүдэлмэриингөө «нюусанууд» тухай миндаһан дээрэ бэшүүлһэн автономито округой эрхим орошодой хөөрөөнүүд эдэ үдэрнүүдтэ нүүдэл клубуудай тундрын ба хубшэ тайгын хүн зондо абаашаһан программын шухала хубинь болоно. Совхозуудай түбэй буусануудһаа хэдэн арбаад, заримдаа хэдэн зуугаад километртэ олон мянган һүрэг оронуудтай нүүжэ ябадаг хүдэлмэрилэгшэдые хангахын тула 36 агитбригада байгуулагданхай.

Агитбригадынхид тундрын ажалшадые КПСС-эй ЦК-гай февралиин Пленумэй материалнуудтай танилсуулдаг, кинофильмнүүдые харуулдаг, Хойто Зүгэй хүн зоной ажал хэрэгүүд тухай фотовыставкэнүүдые эмхидхэдэг юм. Миндаһан дээрэ бэшэгдэһэн дүй дүршэлтэй орошодой хөөрөөнүүдые залуу мал адуулагшад һонирхон шагнадаг байна.

Хойто хизаар ба тэндэхи хүнүүд тухай кинолентэнүүд, совхозой, автономито округой, областиин орошодой мүрысөөн тухай хөөрэһэн дуугарадаг газетэнүүд, түрэлхидһөөнь, дүтынь хүнүүдһээ эльгээгдэһэн «хэлэдэг бэшэгүүд» орошодто ехэтэ һайшаагдадаг.

Магадан.

ДЕПУТАДУУДАЙ ДУРАДХАЛААР

Находкын харгынуудаар автобусуудые шэнээр хубаарилһаниинь, хотын үйлсэнүүдтэ транспорт хүлеэхэ болзорые хороохо арга олгобо.

Транспортын эгээл олоор ябадаг автомобилиин гол харгы далайн эрьеые зубшан, гуша гаран километртэ зурыдаг. Гол харгыһаа хэдэн арбаад һалаа замууд хүн зоной ажаһуудаг микрорайонууд тээшэ ошодог юм.

Һунгагшадай захяае бэелүүлхэ зуураа автопредприятинуудай хүдэлмэрилэгшэдтэй хамта городской Соведэй депутадууд ямар шэглэлээр хэды хүн ябанаб гэжэ тоолоожо гаргаһан байна. Эдэ мэдээнүүдые ЭВМ шэнжэлжэ үзөө. Городто «Икарусуудай» тооё олон болгоһоной огто хэрэггүй байба. Микрорайонуудта ажаһуугшадай тоогой олошорһонтой тааруугаар лэ автобусуудые шэнээр хубаарилха хэрэгтэй байна.

Тиигэжэ юрын маршрудта машинануудай тооё хорооһон, гол харгыда нэмээһэн байна. Иигэжэ гол харгыгаар 1,5 — 2 минута болоод лэ транспорт ябадаг болобо. Сүлөөрһэн «Икарусууд» бэлэн байлгагдана. Ямар нэгэн автобусой эбдэрээ һаань, диспетчерэй дохёогоор сүлөө машина тэрэниие һэлгэхэ байна.

Хүн зоной хүдэлмэридөө ошохо, хүдэлмэриһөө бусаха үедэ албан зургаануудай хэдэн арбаад автобусууд харгыда гарана.

Находко,
Примориин хизаар.

ГОРОДОЙХИДОЙ ТУҺАЛАМЖААР

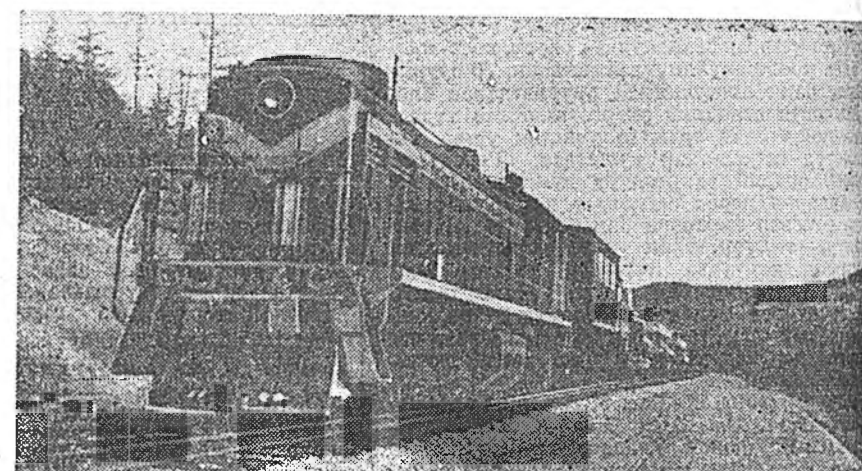
Амарай область дотороо эгээл залуу «Гродековский» совхоздо мүнөө дээрээ өөһэдын мастерскойн үгышье һаань, эндэ хүдөө ажахын техникэ заһабарилга эршэтэй түргэнөөр ябуулагдана. Благовещенскын харгы барилгын хоёрдохи управлениин барилга-оньһожоруулгын «Главамурстрой» управлениин хүдэлмэришэд — городой шефүүдынь хүдөөгэй механизаторнуудта энэ талаар туһална.

Энээнэй урда тээшье городойхид хүдөө ажахын халуун хүдэлмэридэ хабаадалсадаг байгаа. Харин мүнөө совхоздо туһаламжа үзүүлхэ хэрэгтэй болоходо, тэдэнэр заһабариин хүдэлмэриин зарим хубиие даажа абаа юм. Пресс-подборщигуудые, тэжээл бэлэдхэлгын бусад техникэ, орооһоной хэдэн комбайн ажахыһаа асаржа, ууһам ехэ мастерскойнуудтаа табинхай. Городой урашуул эрхим шанартайгаар заһабарилхые оролдоно.

Благовещенскын ажалша коллективүүд областиин хэдэ хэдэн районуудай хүдөөгэй ажалшадта аша үрэтэй туһаламжа үзүүлдэг. Колхоз, совхозуудта орооһо хураалгын техникэ заһабарилхадань, малай фермэнүүдые оньһожоруулхадань городойхид туһалдаг.

Благовещенск.

ЗОРИГ БАДАРУУЛМА ЗОРИЛГО

Хүдэлмэриин шанарые эрид һайжаруулжа, үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлэн, БАМ-ай барилгые хурдан түргэнөөр, эрхим шанартайгаар хэжэ, партиин XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ хэрэгтэ барилга-хабсаралгын 670-дахи, 694-дэхи поезднуудай коллективүүд бүхы хүсэ шадалаа сүм зорюулжа байнхай. Эдэ коллективүүд Буряадай участогай зүүн захадахи Таксимо тосхон барилсажа, мүнөө түмэр харгын барилгада хабаадалсажа байнхай.

«Буряадай комсомолец» отрядай үндэһэ һуури дээрэ байгуулагдаһан 670-дахи поездын коллектив богонихон болзорой туршада ехэ хэмжээнэй хүдэлмэри дүүргээ. Эдэнэр Таксимо поселогто байрын гэрнүүдые, спортын, соёлой, сад-яслиин байрануудые больницын комплексые эрхим шанартайгаар барижа, үнгэрһэн жэлдэ ашаглалгада тушаагаа бэлэй. Тиихэдэ Баунтын районой түб Багдарин тосхон хүрэтэр электрын элшэ хүсэ дамжуулха лини татаха хэрэгтэ хубитаяа оруулалсаа.

Хэнэйшье мэдэһээр, үнгэрһэн жэлэй декабриин 25-да Таксимо нютаг ашаанай поезд хүрэжэ ерээ һэмнай. Таксимо хүрэтэр түмэр харгы табихын тула 12 миллион кубометр хайр шорой, бутаргагдаһан шулуун түмэр харгын далан дээрэ адхагдажа, ехэ, бага 61 хүүргэ, уһа урадхуулха 48 сорго, хабсаргагдаа бэлэй. Барилга-хабсаралгын 670-дахи поездын хүдэлмэришэд 27 сорго хабсаргажа, түсэбтэ даабаряа сүм дүүргээ һэн. Михаил Иванович Дорофеевэй хүтэлбэрилдэг участогай хүдэлмэришэдэй габшагайгаар хүдэлһэн дээрэһээ эдэ бүхы амжалтанууд туйлагдаа гээд хэлэхэ хэрэгтэй.

Барилга-хабсаралгын 670-дахи поездын коллективэй урда тон харюусалгатай зорилго мүнөө табигданхай. Бидэ байгша оной июлиин 1 болотор Витим мүрэн, удаань Шэтын областиин Куанда гол хүрэтэр түмэр харгы барижа, БАМ-ай Зүүн участогай барилгашадтай уулзажа, «алтан рельс» холболсохо даабаритайбди. Тон харюусалгатай участок дээрэ хүдэлжэ байһандаа хүдэлмэришэднай ехэ урматайнууд.

Агуу Октябриин 67 жэлэй ойн баярай һайндэр Баруун, Зүүн участогуудай хүдэлмэришэд түмэр харгы бариха хүдэлмэреэ гол түлэб дүүргэжэ, «алтан рельс» холбохо гэһэн үүсхэл гаргаба. Манай барилгашадай һайн һайхан үүсхэлые түрэл Коммунис партиимнай Центральна Комитет һайшаан дэмжэбэ бшуу. Буряадай участогай хүдэлмэришэд, тэрэ тоодо манай 670-дахи СМП-гэй хүдэлмэришэд, бии байгаа арга боломжонуудаа сүм хэрэглэжэ, хүүргэнүүдые, уһа урадхуулха соргонуудые богонихон болзорой туршада хабсаргажа, түмэр харгын рельс табидаг тусхай поездые һаадгүйгөөр урагшань ябуулха гэһэн зорилготой хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлжэ байнхай.

Буряадай участогай хүдэлмэришэдэй байгша ондо хэхэ хүдэлмэри яһала ехэ. Бидэ ехэ, бага 52 хүүргэ, уһа урадхуулха 50 сорго хабсаргажа, 13 миллион кубометр хайр шорой түмэр замай далан дээрэ адхаха болонобди. Буряадай участогай барилгашад хоорондоо социалис мүрысөөнэй хэлсээ баталаад, хүсэ шадалаа туршалсан, ажаллажа байна.

Таксимоһоо Витим мүрэнэй эрье хүрэтэр эршэтэ ажал орьёлон бусалжа байна бшуу. Хүүргэ баридаг табан отрядай түмэр замай далан бодхоодог оньһожоруулагдамал долоон колоннын, манай 670-дахи поездын коллектив энэ ехэ хүдэлмэридэ хабаадалсажа, үдэр, һүниие илгангүйгөөр ажаллана. Байгша оной июниин 1-дэ Витим мүрэн хүрэтэр түмэр харгы табиха гэһэн зорилгоёо дүүргэхэ гэжэ бидэ, Буряадай участогай хүдэлмэришэд оролдонобди.

Байгша оной нэгэдэхи кварталай туршада 3 миллион кубометр хайр шорой түмэр харгын далан дээрэ адхагдаа. Витим мүрэн хүрэтэр 30 хүүргын барилга түлэг дундаа мүнөө ябуулагдажа байна. Манай коллектив уһа урадхуулха соргонуудые болзорһоонь урид табиха гэһэн уялга абаад, шэн зоригтойгоор ажаллана гээшэ.

Али бүхы хүдэлмэри тэгшэ һайнаар ябана гэжэ хэлэхын аргагүй. Барилгын материалнууд: цемент, түмэр-бетон хэрэгсэлнүүд болон бусад материалнууд дуталдана. Барилгын участогуудые материалаар, оньһон техникээр дутамаггүйгөөр хангаха асуудалда партийна, профсоюзай, комсомолой организацинууд тон ехэ анхаралаа хандуулха ёһотой гэжэ һананаб.

«Таксимо—Витим» гэһэн участогые габшагай ажалай участок гээд соносхогдонхой. КПСС-эй Баунтын райком, «Нижнеангарсктрансстрой» трестын партком мүрысөөнэй ябасые наринаар хинан шалгажа, барилгашадта тодорхой туһаламжа үзүүлдэг юм. Һаяшаг Таксимо поселогто б[арил]гын штабай нүү[рэй] үнгэргэгдэбэ. Э[ндэ] «Главбурятстрой»[ын] орлогшо Л. К. Нес..., «Нижнеангарсктрансстрой», «...строй-9», «Запб...низация», «БАМ...пром» трестнүү[дэй] ...лэгшэд, түрүү ... мэргэжэлтэд хаб[аадаа] ... мэр харгын б... үзэгдэдэг д... усадхаха, бүхы ... арга боломжону[уд] ... ри ехэ хүдэлмэр[и] ... ха гэһэн шиидх[эбэри] ...

«Таксимо—Вити[м]» ... шагай ажалай у[частогта] хүдэлжэ байгаа ... хүдэлмэришэд, ... гай шиидхэбэри[е] ... дэмжэжэ, байгша ... дохи квартал со[о] ... рэн хүрэтэр т... заабол табиха гэ[һэн] шиидэнхэйбди.

...
«Буряадай ко[мсомолец]» отрядай ...

Таксимо.

Түмэр харгын рельс табидаг тусгаар поездын хүдэлмэриие минутыншье туршада минн байлгахагүй гэһэн хүсэл эрмэлзэлтэйгээр манай бригадын хүдэлмэришэд ажалаа эмхидхэнэ. Бидэ рельснүүдые шпалануудта холбон хадажа, А. Бондарин бригадын коллективые хангаһабди. Үнгэрһэн жэлдэ бидэ 150 километрэй зайда түмэр харгын рельс табиха материал бэлэдхээ һэмди. Табан жэлэй туршада 650 километр түмэр харгы табиха материал бэлэдхэһэн байнабди.

Бригадымнай гэшүүд булта оролдосотойгоор хүдэлдэг юм. Бидэ гурбан халаан болоод ажалланабди. Шпала, рельсын болон хадааһанай бии байбал, сүүлхэдээ 1700—2000 метр рельс гаргадагбди. Новокузнецкын В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ металлургическа комбинадай, Тайшедэй шпала гаргадаг заводой хүдэлмэришэдтэй ажалай хэлсээ баталжа, дүй дүршэлөө халан абалсадаг һайн һайхан заншалтай болонхойбди. Үнгэрһэн жэлдэ бидэ рельс болон шпалануудые дутамаггүйгөөр абажа, Таксимо хүрэтэр түмэр харгын рельс табидаг хүдэлмэришэдые һаадгүйгөөр хангаһан байхабди.

ХАБАЯА ХАРУУЛХАБДИ

Байгша ондо Зүүн, Баруун участогуудай хүдэлмэришэд уулзажа, «алтан рельс» табиха гэһэн зорилго урдаа табиба. БАМ-ай барилгашадай үүсхэлые һаяхан КПСС-эй ЦК һайшаан дэмжэбэ бшуу. Манай бригадын хүдэлмэришэд энэ хүнгэн бэшэ зорилгые амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ мүн лэ хубитаяа оруулалсажа байна. Бидэ байгша оной туршада 170 километрэй зайда түмэр харгын рельс табихаар материал бэлэдхэхэ даабаритайбди. Арга боломжонуудаа шадамар бэрхээр хэрэглэжэ шадаа һаа, абаһан уялгаяа болон гүрэнэй даабариие бэелүүлхэ аргатайбди. Эндэ һаяхана А. Бондарин бригадада ошожо ерээ һэмди. Манай бригадир Вячеслав Бритиков тус бригадын хүдэлмэришэдтэй үнэн зүрхэнһөө хөөрэлдэжэ, ВЛКСМ-эй 66 жэлэй ойн баярай һайндэртэ «алтан рельс» табижа, Ленэ мүрэнэй ... Амар мүрэн хүрэтэр ашаанай ... ябуулха хэрэгтэ өөһэдынгөө хубита[яа оруул]ха талаар хэлсээ хээ. А. Бо[ндарин] бригадын гэшүүд энэ дурадхал[ые] һайшаан абаа. Хүүргэ баригшад, ... замай далан бэлэдхэгшэд, Буряадай [участ]огай бүхы хүдэлмэришэд энэ үү[схэлые] емнай дэмжэхэ бэзэ гээд һанагда[на].

Манай бригадынхид бүхы продукци[яа] эрхим шанартайгаар гаргана, бид[э] бүриингөө даабари 115—120 про[центээр] дүүргэнэбди. «Мостострой-9», «За[п]...строймеханизация» трестнүүдэй ко[ллек]тивүүдэй түмэр харгын рельс та[бидаг] поездын һаадгүйгөөр ябаха эр[хэ] ... хангаа һаань, бидэ А. Бондарин[ай ...] дые бүхы материалаар дутамаг[гүйгөөр] хангахал байхабди.

А. КОСЯЧЕН[КО],
барилга-хабсаралгын 581-дэхи поез[дын] хүдэлмэри[шэн].

БУРЯАДАЙ УРАН ЗУРААШАДАЙ СЪЕЗДЫЕ УГТУУЛАН

...ДАЙ УРАН БЭЛИГ ДУНДАРШАГҮЙ

[illegible]

...дэ, тэдэнэр арадайнгаа аман үгын зохёол, ёhо гурим, зан заншалые гүнзэгыгөөр шудалжа, тухэлөөрөө hүртэй томо-шог ааад, удхаараа мүнөөнэй үе сагай образуудые уралан харуулhан байна. Г. Васильевай «Ангуушан», «Хурьгашан», «Хүлэгые номгоруулагша», «Тайгын хүүгэд», «Шубуу бариhан хүбүүн» гэhэн бүтээлнүүдынь hүүлэй жэлнүүдтэ орон доторнөй, хилын саанашье томо-томо выставкэнүүдтэ табигдаа.

Мүнөөнэй бэлигтэй hиилүүршэд, республикымнай искусствын габьяата ажал ябуулагша Б. Зодбоевой «Адуушан», «Ангуушан», «Ургашан», «Хурьгашан», И. А. Гомбоевой «Сабшалан дээрэ», «Отарада» гэhэн уран бүтээлнүүд колхозой ажабайдалда зорюулагданхай. Буряадай АССР-эй арадай уран зурааша М. Эрдынеев «Үглөөнэй наран» гэжэ диптих-паннодоо (иимэ зурагууд «Үдэшэ», «Хүгшэн аба аша басагатаяа», «Юрөөл» «Үбгэн эсэгэ») гоё hайханаар зураглан, хүнэй сэдьхэлэй байдалые харуулаа. Илангаяа «Үбгэн эсэгэнь» ганса мэргэн хурса удхаараа бэшэ, мүн уран hайханай тобшололой хүсөөр, мэргэжэhэн шадабариин болбосоролоор шалгарна.

Буряадай уран гартан табан хушуу малай дүрые hиилэхэдээ онсо шадабаритай гээшэ. С. Бадиев, М. Эрдынеев, В. Доржиев, В. Жалсабон гэгшэдэй hиилэhэн гэрэй амитадай образууд реалис hургуулиин эрилтэнүүдтэ гүйсэд харюусана.

Түмэрөөр уран зүйлнүүдые бүтээлгэ буряад арадай заншалта искусствада баян зам заншалтай юм. Мориной зэр зэмсэг, эхэнэрнүүдэй гоёолто зүүдхэл, эрэшүүлэй хутага, гааhан гэхэ мэтэ үнгэтэ шулуугаар гоёогдон бүтээгдэдэг зүйлнүүд урданай урашуулай хэдэг тухэл алдаагүй, харин урлалгын онол арганууд бүри баяжаа гэжэ тэмдэглэмээр.

Республикымнай искусствын габьяата ажал ябуулагша П. Намсараев уран түмэршэ дархашуул — уран гартанай hайн hайхан заншалнуудые арьбадхагшадай нэгэн юм. Тэрэнэй зохёохы жасада «Үбгэжөөлэй хатар», «Юрөөл», «Бүргэдэй хатар» гэhэн панно, зэдээр хэhэн вазанууд болон бусад бүтээлнүүд байха юм.

Эхэнэрнүүд болон эрэшүүлэй гоёолто зүүдхэлые бүтээлгэ арадай урашуулай дунда үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Жэшээлхэдэ, Д. Гыбанов эрэшүүлэй хутага, зүүдхэлтэй сахюур хэтэ, тамхинай гааhан, алшуурые ажабайдалдаа хүнэй хэрэглэжэ боломоор. Б. Базаровай хутага хэтэ хоёрой мүнгөөр хэгдэhэн угалза, дабталганууд айхабтар орёо аргаар бүтээгдэнхэй. Ж. Эрдынеев, А. Андриевский, В. Бадмаев гэгшэд урлал бүтээлнүүдтээ арадайнгаа угалза хээтэй заншалые уран наринаар гүйсэдхэжэ, мүнөө үеыншье шэнжые ехэ болгоомжотойгоор нэбтэрүүлhэн байна. Буряадай урашуулай хэр уrhаа хойшо хэжэ ябаhан хэрэгые мүнөө Д. Чагдуров, С. Санжиев, Ц. Намжилон, Ц. Нимаев, Г. Тубчинов, Д. Бадмаев, Д. Логинова болон бусад уран дархашуул амжалтатайгаар үргэлжэлүүлнэ. Тэдэнэрэй уран хүдэлмэринүүд ганса орон дотороо бэшэ, мүн хилын саанахи хүнүүдтэ мэдээжэ болонхой. 1982—83 онуудта уралан бүтээгдэhэн түмэр зүйлнүүд Франциda, ФРГ-дэ, Монгол орондо амжалтатайгаар харуулагдаа. 1977 ондо Шри-Ланка республикада үнгэрэгдэhэн уласхоорондын выставкэдэ совет искусствын бүтээлнүүд элбэгээр табигдааhэн. Буряадай залуу урашуулай бүтээлнүүд выставкэhээ выставкэ хүрэтэр ганса тоогой талаар ургана бэшэ, мүн шанарай талаар дээдын эрилтэнүүдтэ гүйсэд харюусадаг болонхой. Залуу урашуулай мэргэжэл шадабарияа нарижуулан hайжаруулха талаар республикымнай Уран зураашадай холбооной правлени ехэхэн хүдэлмэри ябуулжа, туhа хүргэнэ. Арадай залуу урашуулай зохёохы коллективтэ мүнөө 40 хүн тоологдоно. Тэдэнэй 18-иинь СССР-эй Уран зураашадай холбооной гэшүүд юм.

Мүнөө буряад урашуулнай шэнэ үеын урлалгын искусствын өөhэдын hургуули-шэглэлые зохёон байгуулнад. Энэ хадаа арадайнгаа заншалта искусствын ёhо гуримые, түхэл маягыень бүри арьбадхажа, саашадань шэнэ үеын уран hайханай амисхаал, шэнжэ оруулха гэhэн туршалга болоно.

Модон, түмэр уран бүтээлнүүдтэй нэгэ зэргэ мориной хилгааhаар нэхэгдэдэг гобеленнэ искусство хүгжэжэ байнхай. Мартагдажа байhан шахуу уран hайханай энэ зүйл, илангаяа hүүлэй жэлнүүдтэ hэргээгдэн хүгжэжэ эхилэнхэй. Мориной хилгааhаар нэхэгдэдэг шэрдэг, хибэс, тулам гэхэ мэтын зүйлнүүдтэ манай урашуулай анхаралаа дахин хандуулhаниие ехэтэ hайшаамаар. 1976—1983 онуудта үнгэрэгдэhэн выставкэнүүдтэ буряад арадай искусствын үндэhэн зүйлнүүдэй нэгэн ханын хибэсэй гэхэ гү, али гобеленэй зарим бүтээлнүүд табигдаа. Буряадай АССР-эй габьяата уран зурааша А. Цыбикова арадай уран гарта Б. Дамбиева хоёрой «Зохёон байгуулга» гэhэн гобелен уран найруулгын болон угалза хээ тааруулгын талаар онсо шэнжэтэй хамтын бүтээл юм. Урашуул С. Ринчиновагай «Адуушан», Т. Дашеевагай «Сэсэгүүд» гэhэн гобеленүүд мүн өөрынгөө шэнжээр шалгарна. Эндэ дурсагдаhан, мүн бусадшье бүтээлнүүдтэ сагаан, хара, хүрин үнгэнүүд зохидоор тааралдуулагдажа, угалза хэбэй, мүн үнгэ нугалбариин талаархье дабтагдашагүй гэжэ тэмдэглэмээр.

hүүлэй хэдэн жэлэй туршада Буряадай АССР-эй Уран зураашадай холбооной коллективэй хүсөөр монументально-архитектурна болон уран hайханай уралан бүтээлгын комплексно хэдэн хүдэлмэри Улаан-Үдэ хотодо хэгдээ. Тусхайлбал, Буряадай Гүрэнэй Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ драмын академическа театрай, аэропортын шэнэ байшангууд. Театрай уралан шэмэглэлэй ехэнхи хубиинь арадай урашуул бүтээгээ. Тэрэнь үндэр сэгнэлтэдэ хүртэhэн байна.

Тиихэдэ республикымнай уран зураашадай зохёохы хүсэн, Буряадаймнай уран зурагай жанрнууд болон бүхы зүйлнүүд hүүлэй арбан жэлдэ амжалта түгэсөөр хүгжөөгдэжэ байнхай. Энэ шэнэ долгин республика дотороо выставкэнүүдээр хизаарлагданагүй. Харин совет олонациональна искусствын нэгэ үргэн харгыда уран hайханай зүйлнүүдээр бүри баяжан, hалбаран хүгжэнэ. Энээн тухай 1980—83 онуудта Москва, Ленинград, Алма-Ата, Ереван, Баку хото городуудта болон хилын саана үнгэрэгдэhэн выставкэнүүд гэршэлнэ. Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойдо зорюулагдажа, Москва хотодо үнгэрэгдэhэн литература болон искусствын үдэрнүүд мүн лэ республикымнай уран hайханай искусствын хүгжэлтын зэлжээтэ шатын зохёохы харалга боложо үгэhэн байна.

Ю. ХУДУГУЕВА,
Ц. Сампиловай нэрэмжэтэ уран зурагай музейн ахамад научна хүдэлмэрилэгшэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Түрэл арадайнгаа урашуулай баян дүй дүршэлые халан абаhан Бальжинима Батожабайн «Буряад хутага». 2. Республикымнай залуу уран бэлигтэнэй нэгэн арадай уралан бүтээгшэ Валентин Раднаевай мүнгөөр шэмэглэжэ, дархалhан «Гааhан».

КПСС-эй ЦК-гай ПРОЕКТЫЕ зүбшэн хэлсэнэбди

БАГША ТУХАЙ hАНАМЖА

«Юрэнхы эрдэмэй ба мэргэжэлэй hургуулиие хубилган шэнэлэлтын гол шэглэлнүүд» тухай хэблэлдэ толилогдоhон КПСС-эй ЦК-гай Проектые hонирхон уншажа, коллективтээ зүбшэжэ, hайшааhан байнабди.

Манай гүрэнэй экономическа талаараа хүгжэхэ ябадалда hургуулиин үүргэ ехэ гэжэ Проект дотор хэлэгдэhэниинь манда ойлгосотой. Тиимэhээ залуу үетэниие дүрбэн тэгшээр хүмүүжүүлхэ уялгатай багшын үүргын ямар ехэ харюусалгатай байhаниинь элитэ.

Багша гээшэ шэлэhэн мэргэжэлээ хэршье гүнзэгыгөөр шудалhан hаа, ходо-доол шэнэ юумэндэ hуража, ойлгожо байха зэргэтэй болоно. «Бүхы баяр гээшэ саг зуурын байдаг. Шэнэ юумэндэ саг үргэлжэ hуража, шудалжа, ойлгожо абаха гээшэмнайл, тэрэниие мэдэрбэл, манда тон дүгэ, hурагшын ёhотойл баяр болодог», — гэжэ үнгэрэhэн зуун жэлэй суута багшанар тухай Соловечигэй «Час ученичества» гэжэ ном соо хэлэгдэhэн мүрнүүд hанаанда ороно.

Ном заажа ойлгуулха шадабариhаа дутуугүй хүмүүжүүлхэ бэлиг хүсэл багшада байха ёhотой. Хэрбээ өөрынгөө ажалда, үхибүүдтэ тон дуратай hаа, тэрэ эрхим багша мүн. Үхибүүдые hуралсалда дуратайгаар ба тон зүб мүрөөр хүмүүжүүлжэ шадаха шадабари тон лэ багшын hайхан сэдьхэлэй, тэрэнэй соёл болбосоролой али зэргэ шатада байhанhаа дулдыдаха гэжэ hананаб.

Ёhото багшын дүрые шабинарынь наhан соогоо мартангүй, ухаан бодолдоо хадуужа, хододоо hайханаар дурдажа ябадаг ха юм. Жэшээнь, үнгэрhэн үни сагта, гуша гаран ондо, эхин hургуулида заалгаhан багшанарайнгаа: Советскэ Союзай Герой Базар Ринчиногой, мүн бэлигтэ уран зохёолшо Жамсо Тумуновай дүрэ образууд бидэнэй, hурагшадайнь, сэдьхэлдэ хододоол омогорхол дурасхаал түрүүлдэг, мартагдадаггүй. Эрхим hайн багшанарта hуража гараhамнай он жэлэй үнгэрхэ бүри тодо hонороор дурсагдан байдаг...

Гадна Проект дотор хэлэгдэhэнэй ёhоор, hургуули үйлэдбэри хоёрой хоорондохи холбооной бүри бэхижэхэ байhаниинь ехэ hайшаалтай. Мүнөө хүдөө нютагай hургуулиин hурагшад жэл бүри түрэл ажахыгаа үбhэ, зеленко, хартаабха хурьялсадаг, малай байрануудые наг шэбхэhээ сэбэрлэлсэдэг, мүн хэдэн мянган хониной hooho хайшалалсадаг гээшэ. Эдэ бүхы ажалда багшанар хододоо хабаадалсажа, оролдосото ажалай шадабаряар hурагшадтаа жэшээ харуулан ябадагынь тон hайшаалтай. Манай hургуулиин залуу директор Ж. Ц. Номтоев, мүн физкультурын багша В. Б. Цыренжапов гэгшэдэй үнгэрhэн зун колхозойнгоо хониндой hooho абалгын үедэ hурагшадтаяа хамта ехэ бэрхээр ажаллажа, түрүүшүүлэй шанда хүртэhыень эндэ онсолон дурдамаар байна. Тиимэhээ ажалай дүршэл шадабари гээшэ хадаа мүнөө үеын багшын шухала шанар шэнжэнүүдэй нэгэн гэжэ hанагдана.

Багшанарай ажалда, тэдэнэй hуудал байдалда парти болон гүрэн түрымнай онсо анхаралаа хандуулжа байдаг-тань дахин дахин баясамаар байна.

Д. ДОНДОКОВА,
РСФСР-эй hургуулиин габьяата багша.
Яруунын районой Үльдэргэ нютаг.

«ДАХИН ШАГНАДАГ hАЙБ...»

«Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденто методист-багша Людмила Константиновна Ербахаева Ивалгын дунда hургуулида аяар хорин табан жэлэй туршада хүдэлнэ. Республикымнай 60 жэлэй ойн баярай жэлдэ үнинэй багшада Буряадай АССР-эй габьяата багшын нэрэ зэргэ олгогдоо hэн.

Людмила Константиновнагай хэшээлнүүдтэ орожо үзэhэн хүн бүхэн энэ үедэ класс дотор тогтоод байhан оршон байдалые гайхадаг.

Багшын өөрсэ маягтайгаар хэшээлнүүдээ үнгэргэдэгые хүрэhөөр обёорхо зуураа, түбшэн даруугаар, тэрэ мүртөө айхабтар анхаралтайгаар hурагшадтаа хандадагыень онсолон тэмдэглэхээр байдаг шуу. Совет суута поэт Сергей Михалков багшанарай бүхэсоюзна съезд дээрэ нигэжэ нэгэтэ хэлэhэн юм: «...багша хүн гээшэ hурагшадтаа сэдьхэл бодолой талаар тон нягта холбоотой байха зэргэтэй. Тиихэдээл үхибүүдые үнэн ёhотоор хүмүүжүүлжэ шадаха болоно. Илангаяа литература заадаг багшанарта нимэ холбоо барисаатай байха гээшэ тон шухала».

Оюун бэлигтэ поэдэй хэлэhэн эдэ үгэнүүдэй яахын аргагүй зүб байhаниие Людмила Константиновнагай хэшээлнүүдhээ харахаар лэ даа. 8-дахи класста литературын хэшээл үнгэргэхыень орожо шагнаа hэмди. «А. С. Пушкинай «Евгений Онегин» гэжэ роман дотор ниислэл хотын болон хүдөөгэй баяшуулай ажабайдал яажа харуулагданаб?» — гэhэн темые хүүгэд шудалжа байгаа. Москвагай дворяннуудай, мүн помещигүүдэй залхуу зайрагаар ажаhууhаниие, hанал бодолойнь гажа буруу шэнжэтэй байhаниие үхибүүд гэршэлэн харуулхадаа, романай текстые зүбөөр хэрэглэжэ hураhан байба. «Хойрог ябадалтай», «гээгдэнги хараа бодолтой» гэхэ мэтээр үхибүүдэйнтэ дворян зон тушаа бодомжолходо, Людмила Константиновна тодожо абаад, дурдаhан үгэнүүдэйнгээ гүн удхые словариин туhаламжаар ойлгожо, хадуужа үзэхыень дурадхана...

Багшынгаа асуудалнуудта зүбөөр харюусахые үхибүүд хэды оролдоноб даа! Ээлжээтэ асуудалай удаа класс соо нэгэ хирэ шэмээгүй байдал тогтоодхино. Байhаар нэгэн-хоёр гар үргэгдэхэ юм. Тиигээд лэ багша шаби хоёрой хоорондо эхилhэн хөөрэлдөөн бусад hурагшадай hонирхол үүсхэжэ, уданшьегүй үхибүүд табигдаhан асуудалые халуунаар зүбшэжэ эхилдэг байба.

Энэ класстай хүдэлхэнь Людмила Константиновнада огто хүнгэн бэшэл даа. Дэдэ-Ивалгын эхин hургуулиие дүүргэжэ ерэhэнhээнь хойшо багша тэдэнэртэ литература заагаа. Үхибүүдые уранаар уншуулжа, сээжээр хөөрүүлжэ hургаха хэрэгтэ анхаралаа ехэтэ хандуулаа. Зүгөөр мүнөө хэшээлнүүдтэнь орожо харахада, хүүгэдэйнь үгэдөө, уншалгадаа хэр зэргэ анхаралтайгаар хандадаг болоhониинь хүрэhөөр мэдэрэгдээдхинэ. Элдэб янзын словарьнуудтайшье эдэнэр хүдэлжэ hуранхай. Тиигээдшье hургуулияа дүүргэжэ ошоходоо, ород хэлээ hайса мэдэхэ болоод ябана ха юм. Тон шухаланиь гэхэдэ, тэрэнэй hуража гараhан үхибүүдэй олонхинь ёhотой бэрхэ мэргэжэлтэд болонхой, арадай ажахын али бүхы hалбаринуудта хүдэлнэ гээшэ. Тиихэдэ хори гаран hурагшадынь өөрынь жэшээгээр ород хэлэнэй ба литературын багшанар болоjo мэргэжээ. Үшөө хэдэн шабинарынь багшанарай институтдай хэлэ, бэшэгэй ба түүхын факультедтэ hуража байнхай. Гүнзэгы hайхан этигэл найдабариин, хэмгүй ехэ оролдолгын лэ ашаар нимэ дүнгүүд туйлагдаа гээшэ ааб даа. Багша хүндэ имагтал мэргэжэлэй талаар hайн бэлэдхэлтэй байхаhаа гадна, үхибүүдэйнгээ бэлиг шадабариие, эрдэм мэдэсые зүбөөр сэгнэжэ, тэдэниие улам үргэдхэжэ, хүгжөөжэ шадаха гээшэ айхабтар шухала ха юм даа. hаяханал гурбадахиие дүүргэжэ ерэhэн балшар багахан үхибүүдтэ дэлгэр сэдьхэлээр дурлажа, үдэр, hүниин илгаагүй шууд нэтэрүү хүдэлмэриин хүсөөр тэдэниие дэгжээн далижуулга гээшэмнайл багшын ажалай дэмбэрэлтэ hайхан шэнжэ, сэгнэшэгүй ехэ урэ дүн мүн болоно бшуу. Научно-методическа үндэр хэмжээтэйгээр үнгэрэгдэдэг эдэ хэшээлнүүд үхибүүдые оюун ухаанай талаар үнэн ёhотоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ горитой хубита болоjo үгэхэhөө гадна Эхэ орондоо, арад зондоо, түрэл хизаартаа дурлахыень уялгална гээшэ.

«Мүнөө Танай хэшээлнүүдые шагнажа hууhан золтойшуулда үнэн сэдьхэлhээ атаарханаб. Хэшээлдэтнай дахяад ородог hайб», — гэhэн нэгэ бэшэгэй мүрнүүд Людмила Константиновнагай эрхим жэшээтэ багша, хүмүүжүүлэгшэ байhаниие гэршэлнэ.

Л. К. Ербахаева нийтын ажабайдалда эдэбхи ехэтэйгээр хабаададаг. Түрүү дүй дүршэл, онол арганууд тухай лекци, элидхэлнүүдые уншадаг. Ивалгын дунда hургуулиин ород хэлэнэй ба литературын багшанарай методическа нэгэдэлые хэдэн жэлэй туршада хүтэлбэрилнэ. Багша бүхэнэй научно-методическа хэм хэмжээе hайжаруулан дээшэлүүлхэ тухай асуудалда зохёохы ёhоор хандадаг юм. Тиихэдэ Людмила Константиновна национальна hургуулинуудай hуралсалай программые болон номуудые hайжаруулха талаар хүдэлмэридэ сүм оролсон, РСФСР-эй национальна hургуулинуудай эрдэм-шэнжэлгын институдай даабаряар туршалгын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулдаг.

Оролдосо ехэтэй хүдэлмэрөөрөө, хүүгэдтэ урин зохидоор хандадагаараа, нүхэд багшанартаа туhа хүргэхөөр хэзээдэ бэлэн байдагаараа коллектив соогоо, түрэлхидэй болон hурагшадай дунда Л. К. Ербахаева ехэ хүндэтэй болоhон юм.

Э. ГАТАПОВА,
Э. СТЕПАНОВА,
Буряадай багшанарай эрдэм дээшэлүүлгын институдай методистнууд.

НЮТАГТАА ХҮНДЭТЭЙ

[illegible] ...зинда хүдэлнэб. Урдандаа Цырен-Даша Раднаевич гэжэ нүхэртэйгөө ажалладаг hэм. Хоюулаа олон жэл хүдэлөөбди даа. Нүхэрни мүнөө жэл наhанайнгаа амаралтада гарахань. Би мүнөө Лиза Цыбекдоржиева гэжэ залуу басагантай ажалланаб. Лиза дунда hургуули дүүргэhэнэйнгээ удаа hурагшаар ороhон юм. Түрүүшын жэлдэ хүшэршэг байгаа ааб даа. hүбэлгэн, бэрхэ басаган, удахагүй бэрхэ наймаалагша болохол даа, — гэжэ Пурбэ-Ханда Цындэновна хөөрөө hэн.

Эдэнэй ажалладаг магазин багашье hаа, эд хэрэгсэлнүүдээ аятай зохидоор табиhан дээрэhээнь тиимэшье уйтан бэшээр харагдана. Энэ хүдөөгэй багахан магазин соо хүн зоной ажаhуудалда хэрэгтэй бүхы юумэн бии хэбэртэй. Эндэ ороhон хүн бүхэн тэдэниие анхаралтайгаар хаража үзөөд, хэрэгтэй юумэеэ худалдан абаха аргатай. Эндэ илангаяа, малшадай хэрэглэхээр юумэн ехэ элбэг. Мориной эмээл, боожо, аргамжаhаа эхилээд, түмэр хэрэгсэлнүүд — хүрзэ, хажуур, тармуур гэхэ мэтэ бии.

Нютагай зон эндэ гансашье юумэ абаха, харахаа ородог бэшэ, мүн Пурбэ-Ханда Цындэновнаhаа зүбшөөл эрижэ гү, али тэрээнтэй хөөрэлдэхөө ерэдэг. Энэшье үглөөгүүр хүнүүдэй ажалдаа байха үеые hамбаашалан, худалдан абагшадай үсөөн байхада, нэгэ хүгшэн орожо, үүритэеэ hанал бодолоо хубаалдана. Тиинhээр байтар хорёод наhанай залуу хүбүүн орожо, ямаршьеб асуудал зүбшэн хэлсэнэ.

— Энэ минии хүбүүн. Жолоошоноор ажалладаг. Хүбүүдэймнай гурбаниинь жолоошод юм. Олонхинь гэр бүлэ болонхой. Мүнөө бидэнэр 8 ашанартайбди. Тэдэнэймнай зариман hургуулиин шабинар болонхой. Үсэгэлдэр үдын хоол бэлдэхээ гэртээ ошоод, хоёр ашанарайнгаа зэргэлжэ hуугаад; «Эжым, эжым, оршон ябыш элүүр энхэ зандаа», — гэжэ уянгатай гоёор дуулалдан hуухыень шагнахадаа, дайе үүдхэхые хүсэдэг Рейганай тала баригшадые үзэн ядааб. Минии ашанартал хэдэн миллион хөөрхэн бишыхан хүүгэдэй балшар наhые, баяр жаргалые эбдэхэсэ hанагшадай хүсэл хэзээдэшье бэелхэгүй. Манай ороной эхэ бүхэн амгалан байдал хүсэнэ. Бишье амгалан тайбан ажаhуухайбди, энэ дэлхэй дээрэ дайн байлдаан хэзээдэшье бү болог гэжэ бүхы зүрхэнhөө хүсэнэб, — гэжэ Пурбэ-Ханда Цындэновна сэдьхэлээ хүдэлгэнгеэр хөөрөө hэн.

Үнэхөөрөөшье, энэ эхэнэрэй бүхы совет эхэнэрнүүдтэл үри хүүгэдтээ, ашанартаа, бүхы хүн зондоо жаргал үреэн байhаниинь элн байгаа бэлэй. Жаран наhа хүрэтэрөө алтан дэлхэйн хүрьhэ гэшхэн, ажабайдалай али бүхы талые бэе дээрээ мэдэрэн ябаhан энэ эхэнэртэ амгалан байдал, үри хүүгэдэйнь жаргал юунhээшье үнэтэйл.

Гушаад жэлэй туршада худалдаа наймаанда ажаллаха үедөө, Пурбэ-Ханда Цындэновна хододоо түрүүшүүлэй тоодо оролсодог, жэл бүхэнэйнгөө түсэбые үлүүлэн дүүргэдэг hэн. Мүнөөшье амжалта түгэс ажаллаhаар. Түрэл республикынгаа байгуулагдаhаар 60 жэлэй ойн хүндэлэлдэ үндэр уялгануудые абажа, даабарияа 110 процент дүүргэжэ шадаа hэн. Мүнөөшье социалис мүрысөөндэ түрүүлэгшэдэй тоодо ябана.

Х. ДОРЖИЕВА.
Улаан-Үдын район.

...ОРОНОЙ ТҮРҮҮШЫН ...ЫН НИИДЭЛГЭДЭ

Совет-индиин замбуулинай экипажай ниидэлгэ хадаа хоёр ороной хоорондохи заншалта ханш барисаанай ба харилсаа холбооной толотомо гэршэ болоно.

Индиин түрүүшын космонавт Ракеш Шарма Хайдарабад хотодо түрэhэн юм. 1951 ондо эндэ баригдаhан алдар солото илалтын Чар-Минар гэжэ үүдэн тус хотын онсо өөрсэ үзэсхэл болодог байха юм.

Чар-Минарай гоё hайхан булангууд болон Ракеш Шарматай замбуулинай онгосын дэгдэжэ байхые энэ зураг харуулна.

Д. ДАНЗАНОВАЙ зураг.

ТАСС — АПН
ХИЛЫН СААНАhАА

ВЕНГЕР АРАДАЙ hАЙНДЭР

БУДАПЕШТ. Социалис Венгриин хото городууд, хүдөө нютагууд гоё hайханаар шэмэглэгдэнхэй. Фашис булимтарагшадhаа сүлөөлэгдэhөөр 39 жэлэй ойе орон апрелиин 4-дэ баяр баясхалантайгаар тэмдэглэбэ. Энэ hайндэртэй дашарамдуулагдан, Будапештын Эрхэ сүлөөгэй талмай дээрэ совет сүлөөлэгшэ-сэрэгшэдтэ бодхоогдоhон хүшөөгэй дэргэдэ веногуудые табиhан байгаа. ВСРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Я. Кадар, ВНР-эй Президиумэй Түрүүлэгшэ П. Лошонци, ВНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Д. Лазар, ороной партийна ба гүрэнэй бусад хүтэлбэрилэгшэд, олониитын түлөөлэгшэд тэрээндэ хабаадаhан байна. Эхэ оронойнгоо эрхэ сүлөөгэй ба бэеэ даахан байдалай түлөө тэмсэлдэ баатарай үхэлөөр унаhан Венгриин геройнуудай хүшөөгэй дэргэдэ мүн лэ веногууд табигдаба.

Гайхамшагта hайндэрэй хүндэлэлэй дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэhэн тухайдаа ажалша коллективүүдэй эльгээhэн мэдээсэлнүүд республикын бүхы заха булангуудhаа ороно.

Арадай засагай жэлнүүдтэ ороной национальна доход 6 дахин ургаа, промышленна үйлэдбэриин хэмжээн 10 дахин дээшэлээ. Экономическа карта дээрэ шэнэ промышленна түбүүдэй нэрэнүүд табигдаhан байна.

ПАРЛАМЕНТНУУД ХООРОНДЫН ХОЛБООНОЙ КОНФЕРЕНЦИ

ЖЕНЕВЭ. Парламентнууд хоорондын холбооной 71-дэхи конференци эндэ үргэлжэлhөөр, 86 ороной, тэрэ тоодо Советскэ Союзай, 600 шахуу парламентаринар тэрээндэ хабаадана.

Швейцариин конфедерациин президент Л. Шлумпф, ООН-ой Женевэдэхи отделениин генеральна директор Э. Сюн, Швейцариин федеральна суглаанай (парламент) национальна соведэй түрүүлэгшэ А. Готб, парламентнууд хоорондын холбооной соведэй президент Эд-Дин Ас-Сейид суглаарагшадта хандажа, амаршалгын үгэнүүдые хэлэбэ. Эб найрамдалые хангахын түлөө, буу зэбсэгүүдые, нэн түрүүн ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряаха талаар амжалта туйлахын түлөө дэлхэйн парламентаринар ехэ харюусалгатай байна гэжэ тэдэнэр үгэ соогоо тэмдэглээ.

«Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые болюулха, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряаха, буу зэбсэгүүдээ бүгэдэ ниитээрээ хуряаха, мүн эб найрамдал хангаха талаар шэглүүлэгдэhэн хөөрэлдөөнүүдтэ парламентнуудай оруулдаг хубита» тухай асуудалые конференцидэ хабаадагшад зүбшэн хэлсэжэ захалба. СССР-эй парламентска бүлэгэй делегациие толгойлогшо, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй депутат, «Известия» газетын ахамад редактор Л. Н. Толкунов энэ асуудалаар үгэ хэлэбэ.

ГВИНЕЙДЭХИ БАЙДАЛ

ДАКАР. Конакриин радиогой дамжуулhанай ёhоор, апрелиин 3-да ороноо хүтэлбэрилжэ эхилhэн Национальна hэргээн хүгжөөлгын сэрэгэй комитедэй (ВКНВ) бүридэл Гвинейн ниислэл хотодо соносхогдобо. Республикын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй 18 түлөөлэгшэд тэрэнэй бүридэлдэ ороно. Полковник Лансана Конте ВКНВ-е толгойлно.

Комендантска час үргэлжэлhөөр. Гвинейдэхи байдал түни түбшэн байна. Сэрэгэй зононуудые командалагшад провинцинуудай генеральна губернаторнууд болохо юм гэжэ ВКНВ-гэй радиогоор дамжуулагдаhан мэдээсэл дотор хэлэгдэнэ. Областьнуудта сэрэгэй губернаторнуудые томилхыень тэдэнэртэ даалгагдаа. Тэрээнhээ гадна, тэдэнэр нютагуудта шэнэ захиргааниие байгуулха талаар сэрэгэйхидэй ажал ябуулгые залан хүтэлбэрилхэ зэргэтэй.

ООН-ой ТУСХАЙ КОМИТЕДЭЙ СЕССИ

НЬЮ-ЙОРК. Сэрэгэй аюулые зайсуулан сарахын түлөө тэмсэлые улам эршэдхэхэ гээшэ Советскэ Союзай хэзээ нэгэтэ оруулhан дурадхалай ёhоор үнгэргэгдэхэ буу зэбсэгүүдые хуряаха талаар бүхэдэлхэйн конференциин гол удха болоно. Уласхоорондын эмхиин штаб-байшан соо тэрээндэ бэлэдхэлэй үндэhөөр нээгдэhэн ООН-ой тусхай комитедэй ээлжээтэ сесси энэ асуудалда зорюулагдана.

Конференци үнгэргэхэ тушаа ООН-ой гэшүүн-гүрэнүүдэй правительствануудай хараа бодолые шэнжэлхэ гээшэ комитедэй гол зорилго болоно. Генеральна Ассамблейн 38-дахи сессиин харуулhанай ёhоор, бүхэдэлхэйн хуралдаае зарлаха тухай дурадхалые уласхоорондын олониитэ үргэнөөр дэмжэhэн байна. Мүнөөнэй оршон байдалда буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлаха гээшэ тон шухала удха шанартай гэжэ олонхи оронууд тоолоно. Конференци үнгэргэхэ тухай hанал бодолые США болон НАТО-гай талаар тэдэнэй союзнигууд эрид буруушаажа, бэлэдхэлэй хүдэлмэридэ бэрхэшээл түбэгүүдые ушаруулхые оролдоно.

ТОЛИ

ХОЙТО ҮЕТЭНӨӨ АНХАРЖА...

1946 оной зун минии ойндо тон һонороор хадуугданхай. Ушарынь хадаа эгээл тэрэ үеһөө захалжа, манай багахан тосхондо, урдань минии үетэнэй хараагүй, танягүй, гоё-гоё сэрэгэй хубсаһатай, орден, медальнуудые яларуулһан, жэгтэй шанга дуу шуутай хүнүүд ерэжэ захалаа һэн. Тэдэнэй зариманиинь мэнэл суглараад орхиһон маанадые шүрбэһэлиг бахим гараараа толгой тоолон дээрэ үргэжэ, «Зай, партизан, хэнэй хүбүүн бэлэйш даа?..», «Яаһан томо болообшээ-э... Гвардеец!», үгышье һаа, «Нютагай, түрэл түхэмэй зон гээшэ бэшэ гүбди, юушье мэдэхэбши даа, хөөрхы, сэрэгтэ ошоходом, умай соогоошье үгы байгаа бэшэ һэн гүш даа» гэлдэхэ. Дайнай үдэр, һүниин галта замуудые гаталжа, үхэл, амидаралые үрэ зүрхөөрөө дабаад, Улаан Армиин резервһээ бусаһан артиллериин ахалагша сержант Бадмаа Ширапов тэдэнэй дунда бии һэн.

...Нютагайнгаа эхин һургуулиие дүүргээд, Бадмаа хүбүүн гэр бүлынгөө байдалаар саашадаа һуралсалаа үргэлжэлүүлхэ аргагүйдөө бэлэй. Тиигээд лэ, нютагайнгаа Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо 16 наһатайһаа эрэшүүлэй ажалда «гарта һабартаараа» хамһалсажа эхилээ һэн. Үбһэ хуряалгын хүдэлмэридэ үхибүүн багаһаа боргожоһон тула, тэрээндэ ядалдагшагүй һэн ха. Урдань ехэнхидээ мал ажалтай байһан нютагаархидынь түрүүшын тракторнуудай хүнхинөөгөөр Хүнды, Тужа, Дундатынгаа тунга шэнэ газарнуудые хахалжа, тарян далайгаар бүрхөөбэ. Хабар, намарай хадалан дээгүүр хашан сар шиигануулжа, морин анзаһа «шэхэдэжэ», эдир Бадмаа эртэ, оройн паархшье хахалаа, борнойлоо, морин сеялкэшье мухарюулаа.

Халюун намарай шара набшын халуун соо жаткын хойноһоо табигдажа, таряанай боолто абьяастайгаар боодог байба. Жаткын һубяад гараһан ута һолоомотой тэбэри тухай таряае боолто болгон, багсалжа уядаг байгаа. Арсан боолто багсалаад лэ, тэдэнээ сүглуулжа, бухал болгон обоолхо хэрэгтэй. Үдэшын һэрюунэй буужа, сэлмэг тэнгэриин баруун-урда ялагар мүшэнэй гаража байхада, таряашан Бадмаа табиһан бухалнуудаа тооложо, хүлһөө сэлмээн, хүл хүнгэн ябагша һэн. Тэдэнь 103 толгой хүрэтэр пэгшылдэгшэ бэлэй...

Бадмаа Дамшаевичтай, тэрэнэй нүхэр Цырегмаа Максаровнатай удаан хөөрэлдэжэ, урдын һонинуудые дурсанабди.

— 1939 оной сентябриин 19-дэ нютагай табан үүри үетэн, нэрлэбэл: Дагбын Цэдэн-Дамба, Борбойн Чимит, Цыренэй Дамба, Дамбын Цыден-Жаб гэгшэд Улаан Армиин албанда мордоо агша бэлэйбди. Удаан суг ябаха аргагүй. сэрэгэй частьнуудаар тараагдаа һэмди,— гэжэ тэрэ хөөрэнэ.— Багаһаа хойшо шангаханаар ажал хэжэ, хэм соогоо хооллоод, саг соогоо амараад ябажа һураһан намда, армиин албан хүнгэн һэн даа. 5—10 модоной санын урилдаандашье дивизион соогоо эрхимлэгшэ һэм.

Бадмаа Ширапов 1942 оной үбэл фронт шадарай һаар ородоор тоосолдобобди:

— Улаан-Үдэһөө бэшэ гүш?

— Тиимэ.

— Али Яруунаһаа гүш?

— Яруунаһаа.

— Үльдэргын бэшэ аалши?!

— Үльдэргын...

— Шираабай Бадмаа ха юмши!..

— ???

— Хүхэшхэйн Цыден-Ешэ гээшэлби!

— Һүү!—гэлдэжэ, тогоонуудаа хоёр тээшэнь һэжэжэрхёод, бахархалайнгаа сэхэдэ багашуул мэтээр тэбэрилдэн, шэрхэгтэй, гашуун хасар, уралнуудаараа таалалдашабабди.

— Гомбоодоймнай баһа эндэл.., дүтэ-дүтэ ябанабди, —гэжэ мүн лэ ехээр намайгаа баясуулба.

Цырегмаа нүхэрэйнь һаалишан болоходо, колхозой правлени тэрэниие Хойморой һүү һаалиин фермые эрхилэгшээр томилоо һэн.

Коммунист Ширапов энэшье даалгагдаһан ажалдаа ханамжатайгаар хандажа, «Ажалай шэн габьяагай түлөө» медаляар шагнагдаа. Цырегмаа нүхэртэеэ «В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ. Шэн габьяата ажалай түлөө» медальдашье хүртөө юм.

Шираповтанай бүлэ ехэ. Тэдэнэй 4 басаган, хоёр хүбүүд ажалай замда гаража, айл бүлэнэр болонхой.

һуралсалда эльгээгдээд, удаань Улаан тугта, Суворовой ордента 85-дахи артиллерийскэ бригадын бүридэлдэ хэлхеэ холбооной взводой командирай туһалагшаар 1943 оной майн 1-дэ Брянск хотые сүлөөлхэ дайнда ороо һэн. Тиигээд лэ Брянска, Прибалтийска фронтнуудаар, удаань Верховно Главнокомандованиин резервдэ абтаһан тула, тэрэ үеын шахардуу газарнуудта: Ленинградска, 1-дэхи, 2-дохи, 3-дахи Белорусска фронтнуудай дайн байлдаануудта эрэлхэгээр тэмсэжэ гараба.

— Ленинградска фронт дээрэ Манергеймэй бэхилэлтые һэтэ сохиһон хатуу шанга тулалдаанай һэб гэһэн үедэ һанагдаагүй һонин ушар болоо һэн. Нэгэтэ сайр тогоогоо баринхай сайн уһанда гэжэ ябаа һэн хаб. Траншей соогуур холохон ошоходом, урдаһаам мүн лэ тогоо һэнжэлзүүлһэн сэрэгшэ ерэжэ, үнгэрхөө ябатараа. «Ши хаанахибши?» — гэжэ асууба. Олон казах, узбегэй нэгэн ябаа юм ааб-за гэжэ тообошьегүйб. Аба-

—Ингэжэ нютагай нэгэ үеын унаган нүхэд Галсанов Гомбо-Жабтаяа, Сосорбармаев Цыден-Ешэтэеэ залинта дайнай забһарлал соо золгожо, «Амиды мэндэ анхан нютагтаа уулзахамнай болтогой!» гэлдэһээр тараад, нютагтаа һүүлдэнь ушарха золтой байгаабди,— гэжэ Бадмаа Дамшаевич уяран дурсана.

Тэрэнэй дайшалхы зам Эстони, Латви, Литвагаар үнгэржэ, Зүүн Пруссиин бэхилэлгэнүүдые һэтэ сохин, Польшоор гараһан байха. 1946 оной майн 11-дэ Бадмаа Дамшаевич зүүн хүлдөө хүндэ шархатай. дайнай түлэг соо, 1943 ондо партиин зэргэдэ абтаһан билетэй, Улаан Одоной ордентой, «Дайшалхы габьяагай түлөө», «Кенигсбергые абаһанай түлөө», «Германиие илаһанай түлөө» медальнуудые яларуулаһхай, Берлинһээ Старая Русса гэжэ станци дээгүүр түмэр замаар наяруулжа, Эхэ ороноо бусаһан юм.

Бадмаа Дамшаевич Ширапов нютагаа ерэһээр, механизатораар, тарян ажалай бригадираар удаан ажаллаа.

Дайнда ябахадаа, командованиингаа зүгһөө Бадмаа Дамшаевичай абаһан һайшаал магтаалай бэшэгүүд олон. Илангаяа Хойто бүлэгэй сэрэгүүдэй ахамад командалагша, Советскэ Союзай Маршал К. К. Рокоссовскиин, мүн тэндэхи Сэрэгэй советэй гэшүүн, генерал-лейтенант С. Шатиловай аржагар гар табилгатай, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадалсаһанайнь дурасхаал болгон, тэрэнэй нэрэ дээрэ барюулагдаһан Магтаалай бэшэгые Бадмаа Дамшаевич нангинаар хадагалжа ябаһан аад, нютагайнгаа арадай музейдэ дамжуулһан байна.

— Наһанайнгаа амаралтада гараад, налайжа хэбтэхэшье гээшэмнай хэндээ хэрэгтэй һэм даа. Дулаархада, малшанаар хүдэлдэг Цэдэб хүбүүнэйдээ ошожо хамһалсадагби. 38 жэлэй саана сэрэгэйнгээ хубсаһа тайлаһаар, нютагайнгаа үйлэдбэриин хүгжэлтэдэ яһалал хубитаяа оруулагдаа гээшэ. 40 жэлэй саана зүүн хүлэйм асын дунда тогтошоһон һомоной түгдэрхэйһөө гэнтэ-гэнтэ яһамни ехээр яншажа, һүрөөтэ дайнһаа шэбээлһэн һүүдэр мэтээр үзэгдэдэг. Ингээд лэ орон дэлхэймнай аюул дайгүй, улад зомнай ажана тэнюун оршог лэ гэжэ аргашьегүй хүсэгдэнэ гээшэ. Хүн бүхэмнай хэһэн ажалдаа шунасатай, журамтай, хамтын, хубиншье зөөри зоошэдэ гамтай байха ёһотой. Тиигэбэл хойто үеынхидэймнай ажабайдалда ашатай һайхан һургаал, жэшээ болохо зэргэтэй,— гэжэ Бадмаа Дамшаевич һанаһанаа хэлээ һэн.

...Ази, Европоор бушхаһан дайнай дариин утаата хүшэгын саанаһаа Үльдэргэ нютагай дала гаран сэрэгшэ хүбүүд бусаагүй. Тэдэнэй нэрые мүнхэлһэн хүшөөгэй оройдохи мүнхэ дүлэнэй гэрэл ташын тэнгэридэ холоһоо улаабхилхадаа, халуун ажалай, хатуу дайнай хэргыгаар махажа, манай жаргалта ажабайдалые асарһан урда үеын зонуудай захяа, тангариг мэтээр һанагдана.

Булат ЖАНЧИПОВ,
журналист.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ажалай ба дайнай ветеран Бадмаа Дамшаевич Ширапов.

Дулгар ДОРЖИЕВА

ШЭНЭ ШҮЛЭГҮҮД

ҮНЭН ТУХАЙ ҮГЭ

Үнэн юумэн, үнэн үгэ
Үнгэтэ юртэмсэдэ мүнхэ.
Бодо мяхаараа үнэмнай ганса.
Тодо хараха хүсэлнай ехэ,
Тиимэл хадань зүбые бэдэрэн,
Тэмсэл хүрьелнэ хуушан...
Тэмсэл, тэмсэл, тэмсэл—
Тэнсэлгүй шанга шуурган..
Хэншье «би муу хүнби», —гээд,
Хэзээдэшье бэеэ нэрлээгүй.
Ганса хара бодол түхөөгөөд,
Гасалан жүрөөдэн гэшхэлээгүй,
Сэдьхэлээрээ борлоо, харлаашье һаа,
Сэдьхэхэл нэгэ одотой ябадаг.
Үнэнөө үнэһэн сооһоошье тодоруулхаар,
Үнэнөө үншэрүүлэнгүй сахихаар,
Үнэн хэрэг бодото одоёо
Үндэртэ тахилга —дэлхэйн соло.

ЭХЫН НЮДЭН

Баруун зүг,
Зүүн зүг,
Хойто зүг,
Урда зүг
Байдаггүйл
Байгаалида.
Тойрон эрьеэ
Дэлхэймнай
Өөрөө табиһан
Хилэгүйл.
Эхин ехэ нюдэндэ
Еһын хэмжүүр
Мэдэлгүйл.
Эхэ газараа
Элшээрээ эльбэдэг.
Эхын дулаан нюдэн.
Этигэн бидэниие,
Энхэрэн дахадаг
Энхын гэрэл одон.
Он жэлнүүдэй
Ошоошье һаань,
Огторгойн сэлмэгые
Омогоор харадаг,
Олон янзын
Одо мүшэд
Харин, хара.
Хүхэ, сэнхир.
Боро, шара
Бодол дүүрэн,
Хүсэл дүүрэн,
Найдал дүүрэн,
Гайхал дүүрэн.
Ямарш сагта
Ямарш нютагта,
Зүб бэдэрэн гайхаагүй,
Зүг танин сухаряагүй,
Эхын нюдэн.
Этигэлэй нюдэн...

НАМСАЛ ХЭЭТЭЙ..

Үглөөгүүр үдэр, үдэшэшье,
Үргэлжэ ажалтай ханилһан,
Набтархан сула бэетэй
Намсал— минии хээтэй.
Эдеэнэй үнэр шэнгээһэн,
Эреэхэн пулаадынь тааруул һэн.
Тоһоор анхилһан гарнуудынь
Толгойемни эльбэхэдээ намдуул һэн.
Намсал хээтэйм—һаянай
Наймадахи дабхарай эрхэтэн.
«Үхэр малай хойноһоо
Үлүүсэ гүйхэеэ болёош.
Одоошье мүнөө амарха
Оншотой сагшни ерээ»,— гээд,
Нютагаархидайнгаа хэлэхэдэ,
Нюдэндэнь гажаралай тэмдэг
Нюуса гунигыень мэдүүлжэ,
Буусыень һануулан уяруулдаг.
Ерэхэ бүреэ хээтэйдээ
Ганга суглуулан асархадам,
Дары түргэн бааюулжа,
Дахин-дахин миһэрдэг.
Магад, хээтэйм сэдьхэлдээ
Һагад залуу боложо,
Үргэн таладаа жаргалтайгаар
Үнгэрһэн наһаяа тэхэрюулдэг.

«ЖАРГАЛАЙ МҮНДЭЛӨӨН» ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй Уран зохёолшодой холбооной дэргэдэ байгуулагдаһан прозын секциин зүблөөн һаяхан болобо. Буряадай АССР-эй арадай поэт, республиканска шангай лауреат Цырен-Дулма Дондоковагай «Жаргалай мүндэлөөн» гэжэ роман тэрэ зүблөөн дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ.

Хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат Г. О. Туденов роман тушаа гол элидхэл хэжэ, зохёолой һайн болон дутуу дунда талануудые тодорхойгоор шэнжэлһэн байна. Эрдэмтын һанамжаар «Жаргалай мүндэлөөн» классическа романай шэнжэтэй зохёол бэшэ, мүн зарим образуудынь хүсэд тобойлгогдоогүй.

Удаань Буряадай АССР-эй арадай уран зохёолшо, республиканска шангай лауреат Ц. А. Жимбиев үгэ хэлэхэдээ, Туденовэй хэлээшэдэ һөөргэдэн, Ц-Д. Дондокова заатагүй классическа роман бэшэхэ гэжэ оролдоогүй, тиимэһээ энэ зохёолынь тиимэ шэнжэтэй байха аргаһгүй, энэмнай роман-хронико гээшэ гэжэ мэдүүлээ.

Үгэ хэлэһэн нүхэд, тодорхойлбол, хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат Ц-А. Н. Дугаринмаев, уран зохёолшод С. С. Цырендоржиев, Ц. Р. Галанов, Г. Ц. Дашабылов, С. Д. Ангабаев гэгшэд зохёолой дутуу дундануудые зааха зуураа, һайн талануудыень тэмдэглээ. Тиихэдээ ямар жанрай зохёол болоо гээшэб гэһэн асуудалда харюусан, роман-эссе бэшэгдээ гээшэ гэжэ сэгнэбэд. Баруунай болон ород литературада бииһье һаа, буряад литературада урда тээнь иимэ жанр байгаагүй, тиимэһээ Ц-Д. Дондокова энэ талаар шэнэ зүргэ нээбэ гээшэ гэһэн һанамжа нэгэн дуугаар хэлэгдэбэ.

Гэхэ зуура автор тус зохёолоо үшөө заһаха, тиигээд нэн түрүүн «Байгал» журналда, удаань Буряадай номой хэблэлээр гаргуулха, ород хэлэн дээрэ оршуулга хүүлэхэ гэһэн дурадхал хэлэгдээ.

Буряадай АССР-эй Уран зохёолшодой холбооной түрүүлэгшэ, Буряадай АССР-эй арадай поэт Н. Г. Дамдинов зүблөөн дээрэ үгэ хэлэжэ, өөрынгөө зүгһөө һанамжануудые оруулаа.

Һүүлдэнь Ц-Д. Дондокова харюугай үгэ хэлэжэ, шэнэ зохёолыень зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадаһан нүхэдтэ баяр хүргэһэн. зохёолоо мүлихэ талаар өөрынгөө һанамжа тухай мэдүүлээ.

Ц. ДОНДОГОЙ.

ШОГ

«ҮНЭТЭЙ АРХИ»

Манай хүршэ Тархай бүхэли һүниндөө архидажа, ехээр мангарлаһан байгаа. Тиигээд тархияа заһаха хүсэлтэй тэрэ хара эртэ манайда орожо ерэбэ. Аминһаань архиин хангал бузараар гараха юм.

Тархай гэр соогуурнай хараашалха зуураа, стол дээрэ табяатай архиин шэлдэ анхаралаа хандуулба. Тэрээгээр үхибүүд наадажа, досоонь хахадсаань уһа хэһэн байгаа.

— Энэ хари гүрэнһөө асарагдаһан бэшэ гү даа? — гэжэ Тархай архиин һонин дүрсэтэй шэлые иишэ тиишэнь эрьюулэн шэртэнэ. Тиихэдэнь тэрэнэй унтарһан нюдэнииһь галтай болоһон мэтэ байба.

Гэнтэ Тархайе шоглохо, наада бариха хүсэл минии сэдьхэлдэ түрэжэ:

— Энээниие нүхэрни намда бэлэг үгөө. — гэбэб.

— Досоохинь бүри һонирхолтой байгаа ёһотой.

— Хоморой архи байха.

— Мангарлаһанһаа боложо, зарим хүнүүд үхэшэдэг ааб даа. Мүнөө минии тархи зада һүрэхэеэ байна, —гээд, Тархай аргагүй хомхойгоор архиин шэл уруу гэтэбэ.

— Иимэ үнэтэй архяар хараһан лэ хүнөө хүндэлхэ аргагүйлби лаа. Энэшни аш два о гээшэл.

— Ямар нэрэтэй гэнэт даа? Дахин дабтагты даа. Хүсэд дуулаагүйб.

— Аш два о...

— Иимэ архи нэгэтэ уугаал гээшэ һэн хаб, — гэмсээрээ, Тархай шэлэй таглаас аалиханаар мушхаад туршаба.

Тэрэнэй доройтоһон ябадалые сэдьхэлдээ шоо үзэжэ «Барһан даа.. Ужа байдаг уһанайнгаа химическэ формулые мэдэхэеэ болитсоо архиин гэмээр ухаагаа манараа гээшэ ха» гэжэ досоогоо һанабаб.

Удангүй тэсэбэринь һалажа. Тархай минии зүбшөөлгүйгөөр һалганаһан гараараа шэлэй амһар нээгээд, досоохи юумыень стаканаар дүүрэн хэмсээрээ, шүдэеэ анин гудамжархиба.

Һүүлээрнь тэрэ хамсыгаараа амаяа аршажа:

— Яагаа һулахан архи гээшэб, — гэн, шоураа һориилгобо.

— Иимэл архи хүниие бэлээр һогтоодог байха, — гэхэдэмни, Тархай минии хэлээниые зүбшөөһэн шэнгеэр дохибо.

Тиин Тархай столой саана һуужа, хэрэгтэ хэрэггүй юумэ хөөрэжэ эхилбэ. Тэрэ шэлтэй уһа дууһыень уугаагүйдөө, эндэһээ арилха хэбэргүй шэнги.

Нэгэ хэды болоод байхада нюдэниинь улам ехээр «бөөһэтэбэ». Тиихэдэнь шэлтэй уһан тээшэ занган хэлэбэб:

— Энээхэнээ шэлээжэрхёод, гэртээ ошожо амара даа.

Тархай шэлтэй уһанай үлөөһые стакан соо хэжэ даражархёод, столой саанаһаа найгаһаар бодожо, гэртээ хариба.

Тэрэнэй уһа уухадань, архиин хомхойһоо боложо, һогтуунь бүри нэмэһэн байгаа ха юм.

Хожом дуулахадамни, аргагүй үнэтэй, «хари гүрэнһөө асарагдаһан архяар» манайда хүндэлүүлһэн шэнгеэр Тархай хүнүүдтэ хөөрэһэн байгаа һэн.

Ш-Н. ЦЫДЕНЖАПОВ.

УНШАГШЫН

УРАН ЗОХЁОЛ... УРЯАЛХЫ Х...

УРАН ХҮН. Эдэ үгэнүүдые би өөрынхеэрээ ингэжэ тайлбаридаг гээшэб. Гартаа дүйтэй, юушье хэхэдээ, нарин нягтаар, гоё һайханаар, баранай һайхашаамаар бүтээхэ жэшээтэй. Бариха багажашье, гоёохо зүүбшэшье, ажаһуудалай хэрэгсэлнүүдыешье таатай һайнаар дархалдаг хүниие уран гэдэг байнаб. Урдандаа уран гартай, ухаан бодолоор түгэлдэр хүн тушаа ингэжэ хэлсэдэг байгаа: «Уран хүнэй урда—ууса, үбсүүн».

Зохёолшо хүн. Энэ нэрые тобшолон тайлбарилхань угаа хүшэр гэжэ һанадагби. Юуб гэбэл, энэ хүмнай хэнэйшье хээгүй, хэнэйшье һанаагүй юумые өөрынхеэрээ һанажа, бодомжолжо, шэнээр, гоёор зохёоно. Гадна түрэл арадайнгаа жама ёһые, гурим заншалые алдангүй, үндэһэн уг гарбалайнгаа ухаан бодолой гүн сооһоо уудалан гаргажа, тэрэнэй дундаһаа «амта шэмыень шүүжэ буйлуулха» гээшэ али зэргын хүнэр бэ гэжэ һайн ойлгогдоно.

Уран зохёолшо. Эдэ хоёрые хамталан һанаад үзэхэдэ, эжы, аба, Эхэ нютаг, эрдэни зэндэмэни гэһэнтэй адлирхуу байхадаа. эльгэ зүрхэндэ дүтэ, ухаан бодолыемни уудалһан мэтэ, гоё һайханаар һанаа сэдьхэлдэ ороодхидог.

Түрэл Буряадаймнай Уран зохёолшодой холбооной байгуулагдаһаар табин жэлэй хугасаа соо хэһэн, бүтээһэн ажалые хамталан бодожо үзөө һаа, дабаагүй үндэр, гаталаагүй үргэн зам байгаагүй гэхэдээ алдуу гаргаһагүй ёһотойб.

Ц. Донһоо эхилээд, Сыренов Борис хүрэтэр, буурал Х. Намсараевһаа абаад, Булат Жанчипов хүрэтэр Буряадайнгаа уран зохёолшодой бүтээлнүүдые һонирхон уншажа ябаһандаа омогорхогшоб. Тэрээнһээ гадна бүхы дэлхэйдэ суутай болоһон зохёолшодой номуудые түрэл хэлэн дээрээ һонирхон уншахадаа, буряад зохёолшодойнгоо уран гоё оршуулгые һайшаадаг гээшэбди.

Уран зохёолоор саг үргэлжэ һонирхожо, уншажа ябадаг хүн үгэ хэлээр баян, ухаан бодолоор гүнзэгы, абари зангаар даруу, ажал хэрэгтээ урагшатай ябадаг гээшэ. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, болбосорол түгэс хүмүүжэлтэй ябадаг.

Иимэ нэгэ ушарые мартадаггүйб. 1949 оной үбэл колхозойнгоо бригадын моришоноор ажалладаг байгааб. Нэгэ үдэшэлэн оройшог гэртээ бусажа ябатараа, Фёдор Сергеевич Данилов багшатай уулзашаба гээшэб. Багша намайе угтажа ерээд:

— Манайдаа ойро зуурахан ороод гарал даа,—гэбэ. Гэртэ орон сасуугаа, олон номуудай дундаһаа нэгыень абажа, намда һарбайха зуураа ингэжэ хэлээ һэн:

— Буряадайнгаа уран зохёолшодой, поэдүүдэй номуудые — хуушан, шэнэшье байг — илгангүй, залхуурангүй уншажа ябаарай! «Һонин зохёолшо — һонорой сэдьхэлдэ, сэсэн үреэлшэ—сэлеэнэй хойморто» гэдэг юм,—гэжэ һургаалаа захяад, «Нойрһоо һэриһэн талые» намда бэлэглээ бэлэй.

Ингэжэ Бургалтайн ном-

ТААБАРИНУ...

Ногоон һайхан дэгэлни
Хурса шэрүүн хадхууртай.
(Хасуури)
Эсээшэд баран нам дээрэ һуудаг,
Харин би эсэнэгүйб.
(Һандали, стул)
Намгүйгөөр амта танихагүйш.
(Хэлэн)
Уйлаад, хайлаад
Ургаса ургуулнаб.
(Бороо)
Хабар түрөөд,

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. КПСС-эй ЦК-гай Политбюродо. «Партиин этигэл найдабариие харюулхабди» — И. Казанцевай хэһэн хөөрэлдөөн. «Үндэр баян ургасын түлөө»—Л. Раднаевагай репортаж. «Амжалта туйлаабди, шэнэ амжалтада зоригжонхойбди» — А. Хангаловай статья. Нютаг нютагай һонин.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Зүб шэглэлээр» — Н. Федотовой статья. «Мал ажалай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ» — В. Дархановай статья. «Хүдэлмэришэнэй һэшхэлэй һургуули»—А. Ушаковой статья. Нютаг нютагай һонин.

Гурбадахи хуудаһанда. «Арадтайгаа адли ажабайдалтайгаар» — Н. Дамдиновай статья. «Ерээдүйн гол баялиг» — Л. Орловагай статья. Хилын саанаһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Томоогүйшүүлэй этигэл найдабарида хүртэхын түлөө» — О. Коваленкын статья. Э. Брюханенкын фото-этюдүүд. «Ногоон мастерской соо» — Л. Болотовагай статья. «Гэрэй эзэн эхэнэртэ».

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». —мэдээсэлэй программа. 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 —«Спортлотонуудай» 14-дэхи тираж. 10.05 — «Элүүр энхын Бүхэдэлхэйн үдэртэ». Телевизионно баримтата фильм. 11.00 — «Родники». 11.35 — «Энээниие хэжэ шадахат». 12.20 — «Молчанова с улицы Молчановой» — телевизионно баримтата фильм. 12.50 — Футболоор СССР-эй чемпионат. «Днепр» — «Спартак». 14.25 —«Мүнөөдэр түби дэлхэйдэ». 14.35 — 15.05— Забһарлалга. 15.05—«Илагшад» фронтдо ябаһан нүхэдэй клуб. 33-дахи армиин ветерануудай уулзалга. 16.30—Гэр бүлэ ба һургуули». Тележурнал. 17.00 — «Серебряная поляна» — фильм-концертын премьерэ. 17.30—Хани барисаан —тележурнал. 18.00—«Мэдээжэ аад. юрэ бусын юумэн». 19.00—Индиин артистнуудай концерт. 19.45 — Политическэ шэнжэлэгшэ Л. А. Вознесенскиин хөөрэлдөөн. 20.15— «Концертино» урданай хүгжэмэй ансамблиин концерт. 20.50 — «Желтая птица» — телевизионно уран һайханай фильм. 22.00 — «Время».— мэдээсэлэй программа. 22.30 — «Ромэн» гэжэ триогой хабаадалгатай хүгжэмтэ дамжуулга. 23.00 — Футболоор СССР-эй чемпионат. «Динамо» (Тбилиси) — «Динамо» (Киев) 2-дохи тайм. 23.45 — «Хорошки» гэжэ гүрэнэй фольклорно хореографическа ансамблиин концерт. 00.35— Шэнэ һонинууд.

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.20 — «Хэрбээ элүүр энхэ байха гэбэл!». (Физкультурнигуудта зүбшэл).

Улаан-Үдэ. 9.30 — «Родники». 10.10 — «Наука и техника» киножурнал. 10.20 — «Дүлэн», «Ориентир—дело».

Москва. 11.00 — Документальна экран. 12.00 — «Циркын аренэ дээрэ». 13.00 — Оренбургска телевидениин студиин программа. 14.35 — «Встреча отцов» — телевизионно фильм. 15.35—«Пространство для маневра» — уран һайханай фильм (1—2 серинүүд). 17.45 — Хүгжэмтэ киоск. 18.15 — «Проснись и пой» — Москвагай шог ёгтын театрай фильм-спектакль. 20.00—«Кино харагшадай анхаралда». 20.45 — «Уласхоорондын шэнжэлэл». 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул!». «Сестрица Алёнушка и братец Иванушка»—мультфильм. 21.15 — «Элүүр энхэ» —эрдэм дэлгэрүүлгын программа. 22.00 — «Время»— мэдээсэлэй программа. 22.30 — «Телефонный папа»—телевизионно уран һайханай фильмын премьерэ (Венгри). 23.30 — «Ад над облаками» — телевизионно баримтата фильмын премьерэ. 24.00 — Футболоор СССР-эй чемпионат «Торпедо» — «Жальгирис». 2-дохи тайм.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23. редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08. зам. редактора—2-62-62, отв секретарь—2-50-52 секретариат 2-66-76 отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-64-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81., корректорская—2-33-61, выпускающие—2-35-95, отдел объявлений —2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина. Н-04449 Заказ № 81. Индекс